Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ.
БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 70 (16293) | 1983 оной мартын 25, пятница | Сэн 3 мүнгэн.

ҮДӨӨГЭЙ АРТИЙНА ГАНИЗАЦИ

партийна организацинин ажабайдалда тон харюусалгатай кампани—тоосоото һунгалтын эхин парторганизацинуудта боложо дүүрэһара тухай саг үнгэрбэ. Энэ үедэ коммунуулһан һанамжа болон дурадхалнууд бүхы гоор шэнжэлэгдэжэ, тэрэнние бэелүүлхэ рэнгы хэмжээ ябуулганууд хараалагдаһан

партийна эхин организацинууд КПСС-эй (1982 оной) Пленумэй түүхэтэ шиндбэелүүлхын түлөө тэмсэжэ, эмхидхэлэй ческэ хүдэлмэри үргэнөөр ябуулжа байнхай. республикын хүдөөгэй партийна организал ябуулга дээрэһээ эли тодоор харагдана. дыүүдтэ, илангаяа КПСС-эй XXVI съездһээ республикын хүдөөгэй партийна организадгүй бэхижэжэ, үйлэдбэринин болон ниитын үзүүлдэг хүтэлбэрилхы нүлөөнь улам дээшэреспубликымнай ганса колхоз, совхозуудта ртийна организаци тоологдоно, тэдэнэй зэрта гаран коммунистнар жагсана. Бүхыдөө удтамнай 30 холо гаран мянган коммуһуужа, ажаллажа байдаг гэээшэ. Энэмнай болоно. Олонхи партийна организацинууд углаае Уставаар тодрхойлогдоһон болзор соо үнгэргэжэ, ажахыдаа хабаатай хэрэгүүдһээ доторой ажабайдалай, политическэ болон ын хүдэлмэриин гол асуудалнуудые үргэхэлсэдэг болонхой. Тиихэдэ партийна хүсэеэ ирилан табиха, коммунистнуудай эдэбхи үүсэха, түрүү үүргэ хангаха, али бүхы журам социалис мүрысөө эмхидхэн дэлгэрүүлхэ та мүн лэ партком ба партбюро ехэ анхана. Тобшолходо, партийна эхин организацимэриин дүй дүршэл нилээд баяжаа, гүнзэгысолон тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Энэ талаар Бэоной Дзержинскиин нэрэмжэтэ совхозой, Зэунизм» колхозой, Захааминай районой Дала- Үдын, Хяагтын Мөөрөөшын совхозуудай хэдэн түрүү ажахынуудай партийна эхин ууд жэшээ боложо үгэнэ. Эдэ парторганизаэлдэбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхын, хүдэлар һайжаруулхын түлөө тэмсэл бодотоор эрхимунистнууд социалис мүрысөө эмхидхэлгэдэ. орой ажабайдалда ажалшадые үзэл сурталай үүжүүлгын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабааань нэрлэхэдэ, Захааминай районой Хамнинин рткөм хиналта, шалгалтын хэрэг гуримшуулай ашаар ажахынгаа хүгжэлтэдэ ехэ нүлөө лоо. Ниимэрхүү дүй дүршэл мүн эндэхи Далаой парторганизацинин ажал ябуулгада нэбтэр. Тиихэтээ хамта, эндэхи партбюро коммуигаа зэргые олошоруулжа, үйлэдбэри дээрээ табиха хэрэгтэ анхаралаа хандуулан, хүдэлмэзэг гуримтай.

олохон колхоз, совхозуудай коммунистнууд ЦК-гай майн (1982 он) Пленумэй шиидхэбэбэелүүлхэ талаар Кустанайн областиин Федооной «Путь к коммунизму» колхозой партийацинин хүдэлмэри тухай» партиин Центральна тогтоолые зүбшэжэ, тэдэнние дүүргэхэ зорилодорхойлходоо, партийно-эмхидхэлэйнгээ хүдэлыдэнь һайжаруулха хэмжээнүүдые хараалдаг нь тон һайшаалтай. Эндэ нэгэ баримта дурдая. орэй районой «Одон» совхоз хэдэн жэлэй түрхохидолтой байһан ажахы юм. Ушар нимэһээ эрһэн суглаан дээрэ совхозой коммунистнууд дээ, ажахын хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд ажал эмхидхэхэ хэрэгтэ анхарадаа һүлаар табина. гүобдэгшэдтэй тэмсэл мууса ябуулна гэжэ шүүмийгаа. Эдэ ба бусад ажаглалтануудые хараадаа совхозой партком нэн түрүүн парти доторой дэ, хүтэлбэрилхы тушаалтанай харюусалгые эдэ хабаатай асуудалнуудаар тусхай хэмжээ ые хараалаад, үсэд нэтэрүүгээр бэелүүлжэ Гэхэтэй хамта залуушуулые, үйлэдбэүшүүлые партида абаха хэрэгтэ тусгаар андуулагдажа, нёдондо 2 һаалишан, 1 хонишон, 1 ухэршэн, 2 жолоошон КПСС-эй гэшүүндэ ар абтаба. Энэ хэмжээнэй олоной дунда ехэ нүһэнинь мэдээжэ. Гадна, совхозой партком гэшүүн бүхэндэ даабари үгэдэг гурим нарика, хинан шалгажа байдаг болоһонойнь ашаар. шуудай эдэбхи үүсэхэл бадаржа эхилээ. Ингэнист бүхэнэй хододоо түрүү зэргэдэ ябаха гэые түйлэжэ шадабал, горитой алхамай хэгдэхэ нь лабтай. Эгээл нимэрхүү баримтанууд Хяагнин болон бусад районуудта үзэгдэнэ.

зарим тээ, тусхайлхада, Яруунын, Түнхэнэй хэдэн ажахынуудай партийна эхин организажал ябуулгаяа дайшалхы шэнжэтэй, дэлисэ ехэохо тушаа мүртэй юумэ хэнэгүй гэхэдэ алдуутай ммунистнуудай түрүү үүргэ үшөөшье бага байна, хэтэй ажалай, хүмүүжүүлэгшын ульгэр жэшээ харагданагүй. Тодорхойлон хэлэхэдэ хүдөөгэй рэ ажалша коллективэй партийна эхин органихангалтагүйгөөр хүдэлнэ, сагай эрилтын ёһоор охижүүлжэ, нүлөөгөө үргэдхэжэ шаданагүй.

хай тээсгэн боложо үнгэрһэн КПСС-эй областной ээлжээтэ пленум дээрэ мүн лэ шанга шүүмрааа бэлэй.

на эхин организацинууд хүдөөгэй ажабайдалда һуури эзэлдэг гээшэ. Эдэнэр хадаа арад зоной оршоно, өөрынгөө эдэбхитэй хүдэлмэриин ашаа партиин политикые олоннитэдэ нэбтэрүүлнэ, политическэ ба үзэл сурталай-хүмүүжүүлгын уудые амжалтатайгаар шиидхэнэ. Тиимэ байхатой, КПСС-эй XXVI съездын тоосоото элидхэл эглэгдэһэнэй ёһоор. «...ХЭРБЭЭ ПАРТИЙНА ОРАЦИ БҮХЭНЭЙ ӨӨРЫНГӨӨ УЧАСТОК ДЭЭРЭ АРГА БОЛОМЖОНУУДЫЕ СҮМ ХЭРЭГЛЭЭД, ЮУМЭНДЭ ЭМХИ ГУРИМ ТОГТООГООД, АА ҺАА, БҮХЫ ОРОНОЙМНАЙ АЖАЛ ХЭРЭҮРАГШАА ДАБШАСАТАЙ БАЙХА ЮМ...»

олын хараата, гүнзэгы удхатай ажаглалта хупартийна организацинуудта сэхэ хабаатай гээд эхин тогтоо. Юуб гэхэдэ, эгээ мүнөө үедэ, хүдөөшадай урда Эдеэ хоолой программые бэелүүлхэ бүтээхэ юумэн ехэ, тон орёо ба өөрын онсо шэнха юм. Жэшээнь, энэ табан жэлэй эсэстэ республий колхоз, совхозууд мяха үйлэдбэрилгые 78 мянһодо, һү—180, ноохо 6,8 мянган тоннодо, үндэгэ ллиондо хүргэхэ зэргэтэй. Мүнөөнэй байдалтай эдэ, энэмнай горитой алхам болоно, хүндэтэй ба алгатайшье зорилго мүн. Энээнтэй хамта хүдөө хүн зоной ажаһуудалые һайжаруулгада саг үрнхарал хандуулагдажа, болбосон түхэлтэй гэр олоор бодхоогдохо, соёл гэгээрэлэй эмхи зургаашорхо, ажаһуудалай эрилтэнүүдые хангалга эрид рха ёһотой. Эдэ хадаа түбхын түрүүндэ хүдөөгэй рганизацинуудай ходо ударидажа, хинан шалгажа эрэг мүн.

ниитын социалис мүрысөө хүгжөөлгэ болбол парэхин организаци бүхэнэй түрүүшын ээлжээндэ бэсэ зорилгонуудай нэгэн байгаа, байнашье. Тиимэһээ республикынгаа алдарта 60 жэлэй ойн хүндэлэлдэ эн социалис мүрысөөе толгойлжо, шэнэ амжалудые түйлэхын түлөө тэмсэхэ гээшэ хүдөөгэй партийрганизацинуудай дайшалхы зорилго болоно.

Буряадай АССР-60

ҮҮСХЭЛ ГАРГАБА

Тоннельнэ 11-дэхи отрядай проходчик, Социалис Ажалай Герой В. Р. Толстоуховай хүтэлбэрилдэг бригадын коллектив үнгэрһэн жэлдэ һарын туршада 171,5 метр тоннель Хойто-Муяын хадануд доогуур түнхин малтажа, бүхэсоюзна рекорд түйлаа бэлэй. Түрүү онол арга, оньһон техникэ хэрэглэһэнэйнгээ ашаар лэ түс бригадын коллектив иимэ үндэр бүтэсэ түйлаһаниинь ойлгосотой.

Хойто-Муяын хадануудай баруун талаһаа тоннель малтадаг Н. А. Луценкын бригадын гэшүүд арга боломжонуудаа һайса хаража үзээд, һарадаа 175 метр малтаха гэһэн үүсхэл гаргаба. Барилгын «БАМтоннельстрой» управлениин захиргаан, партком, профком, комсомолой комитет, тоннельнэ 18-дахи отрядай коллектив энэ үүсхэлыень дэмжэбэ

Бэрхэ проходчик Н. А. Луценкын бригадын коллектив һара бүри 175 метр хүрэтэр тоннель малтахын түла һайн бэлэдхэл хэжэ эхилбэ. Бригадынгаа гэшүүдэй мэргэжэл шадабаринень дээшэлүүлнэ. Газар үрэмдэн малтадаг техникээ һайнаар заһабарилжа, техническэ харууһа хэнэ. Тоннельнэ 18-дахи отрядай хүдэлмэришэд, мэргэжэлтэд шадаха зэргээрээ туһална.

—Бидэ һарадаа 175 метр тоннель малтажа, Буряадай АССР-эй 60 жэлэй ойн баярай урда эгээл үндэр бүтэсэ түйлахаар шиидэнхэйбди. Энэ зорилгоёо бэелүүлхэ аргатайбди. Юуб гэхэдэ, бидэнние али бүхы аргаар дэмжэнэ, туһална. Энээнэй үрманда эгээл үндэр бүтээсэ түйлаха хэрэгтэ бүхы хүсэ шадалаа элсүүлхэбди,—гэжэ бригадир Н. А. Луценко мэдүүлнэ. Эдэнэрэй хэлэһэн үгэдөө хүрэхэ байһанда найдахаар.

К. ЖАМЬЯНОВ.

АРГА БОЛОМЖО БИИ

«Хүндэлэлэй Тэмдэг» ордento Кабанскын шубуунай фабрикын малшад үнгэрһэн жэлдэ һү һааха, гүрэндэ худалдаха түсэбүүдээ амжалтатай дүүргэһэн байна. Байгша ондошье тэдэнэр сагаан эдеэ элбэгжүүлхэ талаар яһала ехэ хүдэлмэри ябуулна. Мүнөө түс ажахын малшад түрэл республикынгаа алдарта ойн хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ хам оролсоод, үнгэрһэн һарада һү ехээр һааба.

Түсхайлбал, гурбадахи отделениин Бага-Колесовско һү һаалиин фермын коллектив февраль һарада һү һааха түсэбөө 110 процент, гүрэндэ худалдаха даабаряа 111 процент болгоо. Энэл фермын һаалишад А. Г. Имеева, Н. Н. Затеева, В. Н. Игнатьева, Е. П. Власова, А. П. Соловьева, В. А. Певозникова гэгшэд түсэбэй дүүргэлтэдэ ехэхэн хубитануудаа оруулба.

Ингэжэ түс фермын һаалишад энэ жэлдэ абаһан социалис уялгануудаа нэрэтэй солотойгоор бэелүүлхэ дүүрэн арга боломжотой.

А. БУСУРМАНОВ, хүдөө бэшэгшэ.

Кабанскын район.

ТҮСЭБ ДҮҮРГЭГДЭХЭ

Хорниин районой һү һаалиин фермэнүүд 1983 оной нэгэдэхи кварталда 10.700 центнер һү гүрэндэ худалдаха түсэбтэй юм. Мартын эхинэй мэдээгээр районой һаалишад 8781 центнер һү һаажа тушааһан байна. Георгиевкын, Хүлэй, Хасууртын болон Үдын совхозууд энэ хэрэгтэ анхаралаа ехээр хандуулна. Нёдондо жэлэй энэ үеынхидэ орходоо 186 центнерээр ехэ һүн гүрэндэ худалдагдажа, Георгиевкын совхоз нэгэдэхи кварталайнгаа түсэбые 74 процент дүүргэбэ. Илангаяа, Үдын, Анаагай болон Георгиевкын совхозуд эрхим дүнгүүдые түйланхай.

КПСС-эй райкомой болон районно Соведэй гүйсэдкомой хамтын зүблөөн дээрэ һү һаалиин фермэнүүдэй дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй дүнгүүд согсологдожо, Тээгдын һү һаалиин фермэ нэгэдэхи һуури эзэлбэ. Фермын һаалишад февраль һарада 487 центнер һү тушаажа түсэбөө 117 процент дүүргээ. Тэдэнэр үнеэн бүриһөө 168 килограмм һү һааһан байна. Тиигэжэ арбан нэгэдэхи табан жэлэй гурбадахи гол жэлые ажалай үндэр амжалтаар эхилһэн С. З. Закировагай даадаг энэ коллектив дамжуулгын Улаан тугаар шагнагдаа.

Дээдэ-Тайлсын һү һаалиин фермын коллектив хоёрдохи һуурида гараба. Амгалантын, Баян-Голой һүнэй фермэнүүдэй ажал хүдэлмэри олондо һайшаагдаа.

Район доторнай һаамхай үнеэн бүриһөө 400 килограммһаа дээшэ һү һааһан 8 һаалишан тоологдоно. Илангаяа Баян-Голой һүнэй фермын һаалишад эрхим амжалта түйладаг. А. Г. Мухамедзянова үнгэрһэн хоёр һарын туршада 978 центнер һү гүрэндэ тушаагаа. Тиигэжэ тэрэ үнеэн бүриһөө 541 килограмм һү һаажа шадаһан байна. Энэл фермын һаалишан Г. Б. Жимбеева мүн лэ үнеэн бүриһөө 462 килограмм һү һаажа, 882 центнер һайн шанартай, тоһолиг һү гүрэндэ тушаагаа.

Буряадай АССР-эй байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойдо зорюулан, районоймнай һаалишад үндэр уялгануудые абанхай. Гансал март һара соо тэдэнэр 496 центнер һү һаажа, гүрэндэ тушаахаар хараална.

Тиихэдэ районой һү һаалиин фермэнүүдээр үнгэргэгдэһэн суглаанууд дээрэ һүнэй шанар дээшэлүүлхэ, тоһолиг ехэ һү тушааха тухай хэлсэгдээ. Ажалай журам һайжаруулха, хүдэлмэриин шанар дээшэлүүлхэ тухай мүн лэ эндэ хэлэгдэһэн байна.

Районой бүхы ажалшад, совхозуудай хүдэлмэрилэгшэд, мэргэжэлтэд болон һаалишад нэгэдэхи кварталай түсэб заатагүй үлүүлэн дүүргэхэ гэһэн зорилго урдаа табин ажаллана.

А. ГАЛСАНОВ, хүдөө бэшэгшэ.

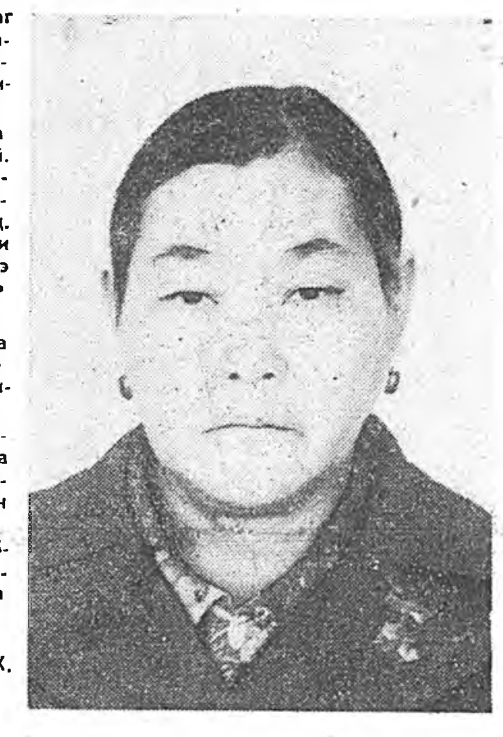

«50 лет Октября» совхозой түб—Ородой-Адаг һууриһаа холо бэшэхэнэ оршодог Модото хадын хормойдохи дүршэлтэй хонишон Дыжит-Ханда Эрдынеевна Шойсороновагай даадаг бригада үбэлжэдэг.

Дыжит-Ханда Эрдынеевнагай даадаг отарада 549 эхэ хониһоо 550 хурьган абтанхай. Энэ нүхэрнай 12 үхибүүдэй эхэ, «Эхэгерой» нэрэ зэргэдэ хүртэнхэй. Мүнөө үхибүүдэйнь табаниинь түрэл совхоздоо хүдэлнэд. Цыренханда басаганиинь Хяагтын медучилищи дүүргэнхэй. Мүнөө амаржа байха зууряа эхэ эсэгэ хоёртоо түһалалсана. Үлөөшэ зургаанинь нютагайнгаа дунда һургуулида һурана.

Дамба хүбүүниинь хониной отара даажа абанхай. Сережа — тракторист. Хоёр бэреэдынь — Зоя, Буда-Ханда эхэнэрнүүдэй бригадын механизаторнууд юм.

Дыжит-Ханда Доржо нүхэртэеэ 31 жэлдэ хонишоноор хүдэлнэ. Эхэ хониной отара даажа абаһаар 18 жэл болоо. Цыбиков Доржо-Цыбикович урдань түрүү механизаторнуудай нэгэн байһан.

Дүй дүршэлтэй хонишод Буряадайнгаа республикын 60 жэлэй ойдо зорюулан абаһан ехэ зорилгоёо — 100 эхэ хонин бүриһөө 100 хурьга абажа, тобиржуулха уялгаяа сүм бэелүүлээ.

М. БАЛДАНОВА.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ахалагша хонишон Д-Х. Шойсоронова.

Д. НИМАЕВАЙ фото.

Хэжэнгын район.

САГААН ЭДЕЭН САЛГИДАНА

«Пограничный» совхозой һүнэй комплексын коллектив түрэл республикынгаа алдарта ойе ажалай бэлэгээр угтаха гэһэн социалис мүрысөөндэ хам оролсоод, үнгэрһэн һарада яһала амжалта түйлаа. Эндэ ажахын дүршэлтэй һаалишан Ирина Дабаевна Сунграпова ажахы доторо түрүүлжэ, бэшэндээ ажалай үльгэр жэшээ харуулна.

Түс коллектив үнгэрһэн февраль һарын түрүүшын арбан хоногто 300 килограмм һү һааха һаа, бүхыдөө 596 килограмм сагаан эдеэ абаа. Ингэжэ тэдэнэр хараалһан түсэбөө 198 процент дүүргэһэн байна. Эдэнэр хоёрдохи декадада 804 килограмм һү һаажа, даабаряа 154 процент болгоо. Һаалишан Лубсан Бальчинович Семенов һү абаха февраль һарынгаа түсэб үлүүлэн дүүргэбэ. Совхозой түрүү малшан Екатерина Федоровна Ушакова үнгэрһэн һарын хоёрдохи арбан хоногой туршада 800 килограмм сагаан эдеэ үйлэдбэрилхэ түсэбтэй һаа, тэрэнээ 165 килограммаар үлүүлһэн байна.

Ингэжэ комплексын һаалишад февраль һарын түсэбһөө гадуур 270 центнер һү һаагаа. Эдэнэр март һарада сагаан эдеэ үйлэдбэрилгэеэ нилээд дээшэлүүлхэ юм. Юуб гэхэдэ, үнеэд олоор тугаллажа эхилэнхэй.

Е. БАДМАЕВА, манай штатнабэшэ корр.

Хяагтын район.

ОРОЛДОСЫН АШААР

Шулуу нүүрһэнэй Дабаагорхоной разрезэй коллектив эдэ үдэрнүүдтэ кварталайнгаа түсэбые болзорһоонь урид дүүргээд, саашаа үрма зориг түгэсөөр ажаллажа байна. Түсэбэй дүүргэлтэдэ экскаваторщик В. Н. Малофеевэй ба тэрэнэй түһалагша С. М. Верхотуровай хубита ехэ гэжэ коллективэй гэшүүд тоолоно.

Дабаа горхоной нүүрһэшэд байгша оной хахад жэлэй дабарнне, түрэл республикынгаа 60 жэлэй ойдо зорюулан, болзорһоонь урда үлүүлэн дүүргэхэ зорилготой хүдэлжэ байна.

Л. ДАШИЕВ, «Улаан туяа» газетын хүдэлмэрилэгшэ.

Яруунын район.

АЛДУУГАА ДАБТАЖА БОЛОХОГҮЙ!

Манай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой механизаторнууд үнгэрһэн жэлдэ машина техникээ саг болзортонь һайнаар заһабарилжа шадаагүй дээрэһээ хабарайнгаа тарилгын хүдэлмэриие ехэл оройтуулһан юм. Аяар июнь һара гаратар арай гэжэ тарилгаяа дүүргээ һэмди. Эндэһээ намар тарямнай орой эдеэшээ. Газараа муугаар элдүүрилһэнһээ, тарилгынгаа зохид сагые оройтуулһанһаа боложо, нёдондо уода жэлнүүдтэ орходоо нилээд бага орооһо таряан хүряагдаа. Зарим таряамнай сохигдонгүй саһанда дарүүлаа бэлэй.

Мүнөө жэлдэ манай ажахы энэ алдуугаа дахин дабтахагүйн түлөө машина, техникээ хараалһан саг соонь, һайн шанартайгаар бэлдэхэ тушаа район доторо үүсхэл гаргажа, газарай хүрьһэ элдүүрилхэ болон тарилга хэхэ техникээ СССР-эй байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойн баярай үдэр хүрэтэр, газар үһалха, техникээ энэ жэлэй мартын 1 болотор, гэнжэтэ тракторнуудаа бултыень, мөөртэ тракторнуудайнгаа 83 процентыень апрелиин 1 хүрэтэр бултыень бэлэн болгохо гэһэн үндэр социалис уялгануудые абаа һэн.

Хабарай тарилгын хүдэлмэриин эхилтэр үсөөхэн үдэрнүүд үлэбэ. Харин манай механизаторнууд хэлэһэн үгэдөө хэр хүрэхөөр ажаллажа байгаа юм ааб гэжэ хараад үзэе. Мүнөөдэрэй байдалаар үшөө 5 плуг, 15 сеялкэ, 10 культиватор заһабарилагдаадүй. Мүн лэ элдэб түхэлэй 10 гаран трактор бэлэн болгогдоодүй байһаар. Нуга сабшалангуудые үһалха сагай хүрэжэ ерээд байхада, үшөө үһа сасаха дүрбэн станци заһабарилагдаагүй орхигдошонхой.

Илангаяа манай Тоорын отделенидэ техникэ удаанаар заһабарилагдана. Тракторна таряан ажалай бригадын бригадир Б-Ж. В. Кириллов механизаторнуудайнгаа ажалые ехэ муугаар эмхидхэнэ. Өөрөө ажал дээрэ хаа-яахан харагдадаг юм. Мүн Зуун-Мориной отделениин механизаторнууд Л. С. Бильтагуровай хүтэлбэри доро заһабарилгынгаа хүдэлмэриие удааруулжа байнхай. Запчастьнууд ехээр дуталдана, теэд тэдэнние асаруулхаяа бэдэрхээ хэнииньшье һанаагаа зобоногүй.

Юрэдөө манай колхоз ерээдүйн ургасын тарилгада ехэл дутуугаар бэлдэжэ байна гэжэ сэхэ хэлэлтэй. Үбэлэй үедэ наг шэбхэдэ гаргаха түсэб холо дүүргэнгүй үлэнхэй. Районой «Сельхозхимия» нэгэдэлэй механизаторнууд 3500 тонно наг шэбхэ полинуд дээрэмнай гаргаа. Харин колхозоймнай газарай үрэжэл һайжаруулгын отряд юушье хээгүй. Гансахандье гектар сабшалан утэгжүүлэгдээгүй байһаар. Минеральна утэгжүүлгэ оройдоол 300 тонно асарагдаа.

Үрэһэ хүрэнгэмнай хүү һайн гэхээр бэшэ ааб даа. Обёосоймнай үрэһэн гурбадахи классай. Горохой үрэһэн хүү һэлгэгдэхээр болонхой. Ушар нимэһээ энээндэ эртээнһээ һанаагаа табихаар болоо бэшэ юм гү?

Мүнөө ороной Эдеэ хоолой программа бэелүүлхэ республикынгаа ойн баярые һайн, үрэ дүнгүүдтэй угтаха ехэ зорилгын табигдаад байһан үедэ нигэжэ хайша хэрэгээр ерээдүйнгөө ургасын үндэһэ һууриие бэлдэжэ байһамнай хэнэйшье һанаа зобооохо ёһотой. Энээндэ колхозой хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд болон дунда звеногой хүтэлбэрилэгшэд зэмэтэй гээшэ. Урда жэлэйнгээ алдуу мэдэжэ байгаад, эртээнһээ дутуу дундануудаа усадхаха хэмжээнүүдые хараалдаггүй байһандань гайхамаар.

С. МУРДОНОВ.
Түнхэнэй районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой механизатор.

ТАСС ШЭНЭ ҺОНИН

ХАНИ ЁҺОНОЙ ХӨӨРЭЛДӨӨНҮҮД ҮРГЭЛЖЭЛҺӨӨР

ЗАГРЕБ (ТАСС). «Раде Кончар» гэжэ үйлэдбэриин нэгэдэл Югославиин электротехническэ промышленностиин түрүү предприяти гэжэ тоологдохо ёһоороол тоологдодог юм. Хани ёһоной албанай хэрэгээр СФРЮ-дэ ерээд байһан КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. А. Тихонов мартын 23-да Хорватиин ниислэл хотодохи нэгэдэлэй гол предприятида хүрэбэ.

Совет правительствын толгойлогшо хэлэ хэдэн цехүүд соогуурнь ябажа, түхеэрэлгэ хэрэгсэлнүүдые, бүтээн гаргалгатай танилсаһан, хүдэлмэришэд болон инженернүүдтэй хөөрэлдэһэн байгаа. Хаа хаанагүй тэрэнние урин халуунаар угтаба. Совет эмхинүүд хадаа манай нэгэдэлтэй холбоо барисаатай, гадаадын худалдаа найманай гол эмхинүүдэй нэгэниинь болоно гэжэ хөөрэлдөөнүүдэй үедэ тэмдэглэгдээ. Энэ нэгэдэл трансформаторнуудые, подстанцинуудые, крануудые, жолоодон хүтэлбэрилгын пультнуудые Советскэ Союзда эльгээдэг юм. Югославиин ба Советскэ Союзай предприятинуудай эмхинүүдэй экономическа болон үйлэдбэриин харилсаанай үрэ дүнгүүдые СССР-тэ үндэрөөр сэгнэдэг юм гэжэ Н. А. Тихонов хэлэбэ. Тэрэнние үргэдхэн гүнзэгырүүлхэ шухала. Энэнь манай арадуудай аша туһада, бүхы социалис гүрэнүүдэй аша туһада харюусана.

Н. А. Тихонов Хорватиин Саборой Гүйсэдхэхэ Вечын түрүүлэгшэ А. Марковичтай энэ үдэр хани ёһоор уулзаһан байна. Хани барисаанай оршон байдалда үнгэрһэн хөөрэлдөөнэй үедэ совет-югославиин харилсаанай, тэрэ тоодо Хорватитай холбоо барисаагаа хүгжөөлгын зарим асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэһэн байгаа.

Совет правительствын толгойлогшо Хорватиин Социалис Республикын Президиумэй Түрүүлэгшэ М. Цветковичтэй уулзаба. Хани ёһоной оршон байдалда үнгэрһэн хөөрэлдөөнэй үедэ Советскэ Союзтай Хорватиин холбоо барисаае, тэрэ тоодо Украинатай республиканууд хоорондын харилсаан амжалтатайгаар хүгжөөгдэжэ байна гэжэ тэмдэглэгдээ.

Энэ удэшэлэн Н. А. Тихонов Белград бусажа ерэбэ.

КОНФЕРЕНЦИ ДҮҮРЭБЭ

«Марксын хэрэг илан мандана» гэһэн бүхэсоюзна научна конференци мартын 23-да Москвада хүдэлмэреэ дүүргэбэ.

Хүдэлмэриин түгэсхэлэй үдэр «Хүдэлмэришэн ангиин бүхэдэлхэйн-түүхэтэ үүргэ тухай К. Марксын, Ф. Энгельсэй, В. И. Ленинэй һургаал болон буржуазна номнолшодой тэрэнние шүүмжэлгэ», «Марксын һургаалнуудые шэнжэлгын гол шухала асуудалнууд», «К. Марксын экономическа һургаал ба мүнөө үеын капитализм» гэһэн темэнүүдээр секцинүүдэй заседанинууд үнгэргэгдөө. Хүдэлмэришэн ангиин революционно зохёон байгуулхы үүргэ тухай марксистско-ленинскэ һургаалые хүгжөөлгын түүхын асуудалнуудые дэлгэрэнгыгээр хаража үзэбэ. Марксизм-ленинизмые буруушаадаг мүнөө үеын буржуазна ба ревизионис номнолшод эрид шангаар шүүмжэлэгдэһэн байна.

Секцинүүдэй заседанинууд дээрэ Маркс болон Энгельсэй үзэл-сурталай-теоретическэ баялигуудай хэблэгдэһэн ба гараар бэшэгдэһэн материалнуудые суглуулгын түүхын гол шатанууд дэлгэрэнгыгээр харуулагдаа. Дэлхэйн экономическа ба политическэ хүгжэлтын гол шухала асуудалнуудые шэнжэлгэдэ марксистско-ленинскэ теориин дүүргэдэг үүргые элирүүлхэ тухайда хэдэн хүн үгээ зорюулба.

(ТАСС).

ЖУРНАЛИСТНУУДАЙ УУЛЗААЛГА

УЖГОРОД. (ТАСС). ...нгой—Помары—Ужгород газопроводой барилгада бэшэдэг журналистнуудай бүхэсоюзна суглаан мартын 23-да эндэ дүүрэбэ. КПСС-эй ЦК-гай пропагандын таһаг, СССР-эй Журналистнуудай холбооной правлени, СССР-эй Нефтегазай барилгын министерство тэрэнние эмхидхэһэн байгаа.

Суглаанда хабаадагшад—түбэй ба республиканска олоннитэдэ мэдээсэлнүүдые дэлгэрүүлэн тараадаг органуудай хүдэлмэрилэгшэд, газар дээгүүрнь газай хоолой соргын татагдажа байһан областьнуудай газетэнүүдэй, телевидени болон радиогой корреспондентнууд шухала барилгын ябасые харуулжа байһан дүй дүршэлөө халан абалсаба. Энэ барилгын ажалай эмхидхэлэй түрүү аргануудые нэбтэрүүлэн дэлгэрүүлгэдэ хэблэлэй ехэ үүргэ дүүргэдэг байһаниинь тэмдэглэгдээ. ГДР-эй ба ПНР-эй адли мэргэжэлтэдтээ хамта совет барилгашадай амжалтатайгаар хүдэлжэ байһан Закарпатска областьдо газай хоолой соргын татагдажа дүүргэгдэхэеэ байһан участогай барилгануудта журналистнууд ошожо хараһан байна.

«АСТРОН» ГЭЖЭ АВТОМАТ СТАНЦИ НИИДХҮҮЛЭГДЭБЭ

Замбуулинай дайдые шэнжэлхэ программатай зохилдуулагдажа, «Астрон» гэжэ автомат станци 1983 оной мартын 23-да Советскэ Союзһаа ниидхүүлэгдэбэ.

Галактика болон тэрэнһээ гадуурхи замбуулинай туяаралгын астрофизическэ шэнжэлгэнүүдые хэхын түла «Астрон» гэжэ станци ниидхүүлэгдэһэн байна. Иимэ зорилготойгоор ультрафиолетовэ телескоп, рентгенэй спектрометрнүүдэй комплекс тэрэн дээрэ тодхогдон табигданхай.

Замбуулинай дайдые амгалан тайбанаар шэнжэлхэ харилсаанай совет-француз программын үндэһөөр, ультрафиолетовэ телескопой аппаратуранууд зохёон бүтээлгэдэ Франциин мэргэжэлтэд хабаадаһан байгаа.

Станци иимэ параметрнүүдтэйгээр табигдаа:

—Газарай нюрууһаа эгээл саада захань (апогей)—200 мянган километр;

—Газарай нюрууһаа эгээл наада захань (перигей)—2 мянган километр;

—замайнь һөөлжүү — 51,5 градус;

98 час соо Газарые тойрон дабшана.

Станци дээрэ тодхогдоһон аппаратура һайнаар хүдэлнэ. Абтаһан мэдээсэлнүүд шэнжэлэгдэжэ байна.

(ТАСС).

ПРОФСОЮЗАЙ АЖАБАЙДАЛ

ХАРЮУСАЛГАЯА ДЭЭШЭЛҮҮЛХЭ

КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1982 он) Пленум дээрэ профсоюзуудай эрхэнүүд, уялганууд, үүргэ, нүлөө, ажалай журамые наринаар сахиха тухай, энэ талаар совет профсоюзуудай үүргые дээшэлүүлхэ тухай асуудалнуудта онсо анхарал хандуулагдаа бэлэй. Социалис мүрысөө үргэн дэлисэтэйгээр эмхидхэжэ, тэрэнэй аша үрыень дээшэлүүлхэ, түрүү хүдэлмэришэдэй дүй дүршэлые олоной дунда тарааха талаар манай Забайкалиин транспортна барилгашадай дорпрофсож эдэбхитэй ажал ябуулна.

Ажалша коллективүүд гүрэнэй даабари али зэргын ехэ гаргашатайгаар дүүргэнэб? Барилгын материал арьбалха, алмаха талаар ямар ажал ябуулга хэгдэнэб? Ажалай, гүрэнэй, үйлэдбэриин, хангалгын албанай журамуудые шангадхаха талаар ямар хэмжээ ябуулганууд абтанаб? Эдэ бүхы асуудалнууд дорпрофсожой анхаралһаа гарадаггүй байха юм. Дорпрофсожой пленумүүд, президиумэй суглаанууд дээрэ гээгдэлдэ ороһон ажалша коллективүүдэй үйлэ хэрэгүүдые хаража, нюур сахингүй шүүмжэлдэг, алдуунуудыень заажа үгэдэг заншалтай болонхойбди.

Жэшээлхэдэ, «Забайкалтрансстрой» трестын коллектив хэдэн жэлэй туршада гүрэнэй даабари дүүргэдэггүй бэлэй. Шэтын областиин газар дайда дээрэ барилга хэдэг энэ коллектив юундэ даабаряа дүүргэхэ тушаа һаналаа табихаяа болёо юм? Хэдэн удаа зүбшэл заабари хэлээбди. Дорпрофсожой президиумэй нүүдэл суглаа Шэтэ хотодо үнгэргөөбди. Бүхы дутагдалнуудаа өөрынгөө хүсэ шадалаар усадхаха тухай үгэеэ үгэһэн аад, хүушанайнгаа алдуунуудые дабтаһан лэ байха. Тус трестын захиргаанай, профсоюзай комитедэй ажал ябуулгые дорпрофсожой пленум дээрэ үнгэрһэн жэлэй эхин багта хаража шангаханаар шүүмжэлээ һэмди. Ганса шүүмжэлһэн бэшэ, харин зарим тэды туһаламжа хүргэгдөө гээшэ ааб даа. «Забайкалтрансстрой» трестын хүтэлбэрилэгшэд ажал ябуулгаяа мэдээжээр эдэбхижүүлээ. Энээнэй гэршэ 1982 ондо тус коллектив 1981 онойхиһоо 3,5 миллион түхэригөөр ехэ барилга хэһэн байха юм. Байгша ондо үшөөл ехэ хэмжээнэй ажал хүдэлмэри хэхээр хараа түсэб табинхай. Таловкын түмэр-бетон хэрэгсэлнүүдэй заводой коллектив мүн лэ муу шанартайгаар продукци гаргажа, барилгын организацинуудһаа ехэ гомдол абадаг бэлэй. Даабаряашье дүүргэхэгүй. Энэ заводой хүтэлбэрилэгшэдые президиумэй суглаанда урижа, шангаханаар лэ хөөрэлдэхэ ушар гараа һэн. Мүнөө тус коллектив яһала гэмгүй ажаллажа байнхай. Али бүхы талаарнь даабаряа дүүргэнэ, үлүүлэн дүүргэдэг болоо. Улаан-Үдын түмэр хэрэгсэлнүүдэй заводой, барилга-хабсаралгын 669-дэхи, 597-дохи поезднуудай, тоннельнэ 18-дахи, 22-дохи отрядуудай коллективүүд мүн лэ гээгдэлһээ гараһан байха юм.

Хэнэйшье мэдэхээр, Буряадай участогай барилгада Литвагай, Латвиин, Белоруссиин, Эстониин ССР-нүүдэй, Ленинград, Москва, Харьков хотонуудай түлөөлэгшэд хабаадалсана. Холын хото городуудһаа барилгашадай ерэжэ, түбхинэхэ болоходо олон бэрхэшээлнүүд тохёолдодог ааб даа. Манай дорпрофсож эдэнэртэ бага бэшэ туһаламжа хүргэдэг гээшэ ааб даа. Мүнөө Кичерэ, Уоян, Муякан, Таксимо станцинуудай барилганууд түлэг дундаа хэгдэжэ байна. Энэ станцинуудай барилгын ябасые дорпрофсож ехэл наринаар хинан шалгажа, хэрэгтэй газартань али бүхы аргаар туһаламжашье хүргэдэг болонхой.

Забайкалиин транспортна барилгашад КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1982 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхэ гэһэн хараа зорилго урдаа табяад, жэлэй эхинһээ шангаханаар хүдэлжэ байна. Ажал хэрэгтээ үнэн сэхээр, харюусалга ехэтэйгээр хандажа, үдэр бүриингөө даабари үлүүлхэ гэжэ эрмэлзэнэд, һайн бэлэдхэлтэй хүдэлмэришэд арга боломжонуудаа хаража үзөөд, дээшэлүүлэгдэһэн уялгануудые абажа, үүсхэлнүүдые гаргана.

Барилга-хабсаралгын 708-дахи поездын түрүү хүдэлмэришэн А. Д. Дементьев байгша оной түрүүшын хахад жэлэй даабари болзорһоонь урид майн 30-да дүүргэжэ, Буряадай АССР-эй 60 жэлэй ойн һайндэрые ажалай бэлэгтэйгээр угтаха гэһэн һайн һайхан үүсхэл гаргаа бэлэй. Буряадай участогай хүдэлмэришэд энэ үүсхэлыень дэмжээд, хаба шадалаараа мүрысэжэ байна. А. Д. Дементьевэй бригадын коллектив Северобайкальск городто локомотивна депогой томо корпус бодхооно. Эдэнэр байгша оной түрүүшын хоёр һарын даабари 140 процент дүүргэһэн юм. Тоннельнэ 18-дахи отрядай проходчик Н. А. Луценкын бригадын коллектив һарадаа 170—175 метр тоннель малтаха гэһэн зорилго урдаа табяад, яһала гэмгүй үрэ дүн туйлажа эхилбэ. Дурдаха болоо һаа, иимэ тоо, баримтанууд яһалал олон байха.

Ажал хэрэгээ һайн мэдэдэг, шударгы бэрхэ хүдэлмэришэд хаанашье, хэзээдэшье гайхамшаг ажалай үльгэр жэшээ харуулһан лэ байдаг шуу. Түрүү хүдэлмэришэдые дэмжэхэ, тэдэнэй дүй дүршэлые олоной дунда тарааха талаар профсоюзай 899 бүлэг эдэбхитэй ажал ябуулга хэжэ, зарим тэды амжалта туйлана. Профсоюзай бүлэгүүд ажалай журам шангадхаха талаар яһала һайн хэмжээнүүдые абажа байнхай. «Профсоюзай бүлэг дотор ажалай журам эбдэдэг гансашье хүн байха ёһогүй» гэһэн уряа доро Забайкалиин транспортна барилгашад мүрысэжэ захалба.

«Нижнеангарсктрансстрой» трестын, «БАМтоннельстрой» гэжэ барилгын управлениин коллективүүд социалис мүрысөөндэ тон эдэбхитэйгээр хабаадажа, даабаряа хододоо үлүүлдэг болонхой. Гэбэшье, энэ түрүү коллективүүд доторшье дутагдалнууд бии байха юм. Хараад үзэел даа. «Нижнеангарсктрансстрой» трестын коллектив түсэбөөр хараалагдаһан 8,7 миллион түхэригэй объектнүүдые мүнөө хүрэтэр ашаглалгада тушаагаагүй байха юм. «Улаан-Үдэтрансстрой» трестынхид 4 миллион, «Забайкалтрансстрой» трестынхид 5,3 миллион түхэригэй объектнүүдэй барилга дүүргээгүй. Иигэжэ саашадаа хүдэлжэ болохоор аал! Профсоюзуудай комитедүүд, организацинууд, бүлэгүүд хайшаа харана гээшэб. Нэгэ доро олон объектнүүдэй барилга эхилээд, хүсэеэ, техникээ дэмы сасаха гээшэ ехэл буруу байна. Иимэ дутагдалнуудтай эрид шангаар тэмсэхыемнай КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1982 он) Пленум бидэниие уялгалаа бэшэ һэн гү?

Барилгын материалай дуталдаһан дээрэһээ ажалай үедэ миин һууха ушар али олон дайралдадаг. Үнгэрһэн жэлдэ Забайкалиин транспортна барилгашад эгээл энэ дутагдал дээрэһээ 15 мянган хүдэлмэриин үдэрые миин һалгааһан байна. Барилгын участогүүдые материалаар, оньһон техникээр, шэнгэн түлишөөр дутамаггүйгөөр хангаха асуудалые зүб тээшэнь шиидхэхэ хэрэгтэ профсоюзай комитедүүд, организацинууд сэхэ хабаадалсаха ёһотой. Ажалай журам ганса юрын хүдэлмэришэд эбдэдэг гэжэ хэлэхын аргагүй. Бригадир, мастер, барилгын организациин начальник, трестнүүдэй хүтэлбэрилэгшэдшье ажал хэрэгтээ эзэн ёһоор, тон харюусалгатайгаар хандаха ёһотой гэһэн эрилтэ мүнөө табигдана.

Ажалдаа гарангүйгөөр архидаха ушар барилгашадай дунда али олон дайралдана. Ажалдаа хожомдожо ерэһэн, оройдоошье ерээгүй хүнүүдые саг дары шүүмжэлхэ, нүхэдэй сууд дээрэ хэрэгыень хаража үзэхэ хэрэгтэй. Тиимэ юумэн хэгдэнэ гү? Ехэл үсөөн ушарта нүхэдэй сууд дээрэ ажалай журам эбдэгшэдэй хэрэг харагдадаг байха юм. «Нижнеангарсктрансстрой» трестын коллектив дотор оройдоол 23 хэрэг, «БАМтоннельстрой» управлениин коллектив дотор 25 хэрэг нүхэдэй сууд дээрэ харагдаһан байха юм. Ажалай журам эбдэгшэдтэй эбсэжэ болохын аргагүй. Нүхэдэй суудэй хүдэлмэриие эдэбхижүүлхэ гээшэ профсоюзуудай организацинуудай гол шухала зорилгонуудай нэгэниинь болоно.

Ажалай, үйлэдбэриин журамые шангадхаха нэгэ ехэ һайн арга бии. Энэ хадаа бригадна подрядай гэхэ гү, али ажахын тооссоной гуримаар ажалаа эмхидхэхэ хэрэг мүн. Энэ түрүү онол аргые барилгашад ехэл һулаар, марганяар үйлэдбэридэ нэбтэрүүлнэ. Хэрбээ «БАМтоннельстрой» управлениин бүхы ажалайнгаа 50 процентыень бригадна подрядай гуримаар дүүргэдэг һаань, «Забайкалтрансстрой» трестын коллектив оройдоол табан процент ажалаа түрүү аргаар дүүргэдэг байха юм. «Улан-Удэтрансстрой» трестын коллектив 35 процент ажалаа бригадна подрядай гуримаар дүүргэнэ. Энэ үшөөл бага гээшэ ааб даа. Хэзээ ажахын тооссоной гурим амжалтатайгаар үйлэдбэридэ нэбтэрүүлнэб, тэндэл ажалай бүтээсэ эридээр дээшэлнэ, гүрэнэй даабари үлүүлэн дүүргэгдэнэ гэжэ мэдээжэ болонхой. Манай Забайкалиин транспортна барилгашад шэнэ онол арга оньһон техникэ үйлэдбэридэ зорилгогойгоор нэбтэрүүлжэ, арбан нэгэдэхи табан жэлэй гурбадахи жэлэй даабари болзорһоонь урид дүүргэхэ хэрэгтэ хубитаяа оруулалсаха бээ гээд һанагдана.

Мүнөө арбан нэгэдэхи табан жэлэй гурбадахи гол шухала жэл ябажа байна. Буряадай участогай барилгашад яһала амжалта туйлажа, түмэр харгы Северомуйск посселок хүрэтэр баряа гэхэ гү, али Хойто-Муяын хадануудые дабагдаба гээшэ. Энэ хадаа ажалай ехэхэн туйлалта мүн болоно. Теэд бидэ мүнөө жэл Таксимо хүрэтэр түмэр харгы табиха даабаряа бэелүүлхэ хэрэгтэ бүхы хүсэ шадалаа зорюулха болоноббди. Забайкалиин транспортна барилгашадай дунда эрхим түрүү коллективүүд олон ааб даа. Эдэнэй дүй дүршэлые олоной дунда тарааха гээшэ манай гол зорилгонуудай нэгэниинь болоно. БАМай барилгашад партийна, профсоюзай, комсомолой организацинуудай хүтэлбэри доро хүдэлжэ, байгша оной түрүүшын хахад жэлэй даабариие болзорһоонь урид дүүргэхэ, Буряадай АССР-эй 60 жэлэй ойн һайндэрые ажалай бэлэгтэйгээр угтаха гэһэн зорилгоёо сүм бэелүүлхэ арга боломжотой.

Н. АЛТАЕВ,
Забайкалиин транспортын барилгашадай дорпрофсожой секретарь.

АЖАЛАЙ ЖУРАМ ШАНГАДХАХА

МИНУТА БҮХЭНӨӨ — АША ҮРЭТЭЙГӨӨР

Ниитын болон ажалай журам шангадхаха талаар КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1982 он) Пленумэй хараалһан хэмжээнүүдэй хэр бэелүүлэгдэжэ байһан тухай хөөрэлдөөнүүд республикымнай ажалша коллектив бүхэндэ болоно. Тиимэ суглаан Буряадай мебель хэдэг, модо болбосоруулгын комбинадай цехүүд соошье үнгэрһэн байна.

Модо хатаалгын цех. Цехкомой түрүүлэгшэ Е. С. Полищук хүдэлмэришэдэй суглаа нээжэ, цехэй начальник Г. И. Капорскидо үгэ үгэбэ.

Нүхэр Г. Капорский байгша оной түрүүшын хоёр һарын хүдэлмэриин дүнгүүдые нёдондоной энэ үеын дүнгүүдтэй сасуулан, коллективэйнгээ ажалай журам дээрэһээ үндэһэлжэ, туйлаһан амжалтанууд, мүн дутагдалнууд тухай дэлгэрэнгы элидхэл хэбэ.

— Һайнаар ажаһуухын түлөө һайнаар хүдэлхэ ёһотой гэһэн тодо мэргэн үгэнүүдэй гүн удха бултанда мэдээжэ,— гэжэ тэрэ хэлээ. — Ажалай үндэр бүтээсэ туйлахын тула хүдэлмэриин журам наринаар сахиха шухала гэжэ хүн бүхэн ойлгоһон байха ёһотой. Тиимэһээл партиимнай Центральна Комитедэй 1982 оной ноябриин Пленум алибаа журам һайжаруулха тодорхой хэмжээнүүдые хараалаа ха юм. Теэд цехэймнай коллектив парти, правительствынгаа эдэ шиидхэбэринүүдые хэр бэелүүлнэ гээшэб? Түсэбтэ табан жэлэй гурбадахи гол жэлэй эхин һарануудта ямар амжалтануудтай, ямар дутагдалнуудтай хүдэлбэ гээшэбибди? — гээд, тэрэ шанга шүүмжэлэл хээ.

Нёдондо жэлдэ тус коллектив амжалтатай хүдэлжэ гараһан юм. Жэлэй түсэб 11,6 процентээр үлүүлэн дүүргэгдээ һэн. Мүнөөшье жэлэй эхинһээ түсэбынь үлүүлэн дүүргэгдэнэ. Гэбэшье ажалайнь бүтээсэ нёдондонойхидо орходоо доошолонхой. Жэшээнь, тус коллектив үнгэрһэн жэлэй февраль һарынгаа түсэбые 102,9 процент дүүргэһэн һаа, байгша оной февралиингаа даабариие 101,5 процент дүүргэһэн байна. Юуб гэхэдэ, энэ цехтэ хүдэлмэришэдэй ажалдаа гараагүй ушар үзэгдөө бшуу.

— Алибаа журам хадаа нэн түрүүн һэшхэлһээ, харюусалга мэдэрэлгэһээ эхитэй, — гэжэ элидхэлшэ хэлээ.—Имагтал харюусалга багатайгаар хүдэлмэридөө хандадаг, урдахияа бодомжолдоггүй, һэшхэлгүй хүнүүд лэ журам эбдэдэг, тиигэжэ коллективэйнгээ нэрэ хухалдаг гээшэ. Тиимэшүүлэй тодо манай цехэй Геннадий Лубсанов, Сергей Бартаев, Доржи Очиров, Александр Хохряков гэгшэдые нэрлэмээр. Һүүлшынхинь ажалһаа гаргагдаа, бэшэниинь шангаар хэһээгдээ.

Ажалай журам һайжаруулха талаар комбинат дотор элдэб хэмжээнүүд абтана. Журам шангадхахын тула хиналта, шалгалта саг үргэлжэ үнгэргэгдэнэ, мүн урмашуулгын ба хэһээлгын хэмжээнүүд үргэнөөр хэрэглэгдэнэ. Түсхайлбал, 1974 онһоо журам эбдэлгые уридшалан һэргылэмжын хүдэлмэри ябуулагдана. Тэрэ хүдэлмэриин соведые комбинадай директор А. П. Шапиро толгойлдог. Соведэй бүридэлдэ директорэй орлогшо, парткомой секретарь, завкомой түрүүлэгшэ, ВЛКСМ-эй комитедэй секретарь, кадрнуудай таһагай начальник, ахамад инженерэй орлогшо гэгшэд ородог юм. Журам эбдэгшэд түрүүшээр цехэйнгээ коллективэй суглаан дээрэ шүүмжэлэгдээд, һүүлээрнь соведэй үзэмжэдэ гаргагдадаг. Эндэ цехэй начальник, цехкомой түрүүлэгшэ, мастер болон һурган хүмүүжүүлэгшэд уригдана. Тиигэжэ журам эбдэгшэд шүүмжэлэгдэжэ, хэһээлгын хэмжээнүүд тодорхойлогдоно. Тиигэжэ һарын гү, али кварталай үгышье һаа, жэлэй шан (хамтадаа дунда зэргээр 300 түхэриг), мүн хүнгэлэлтэтэй путевко абаха эрхэ хэһагдадаг, гэр байра абаха ээлжээн хойшолуулагдадаг. Тэрээнһээ гадуур ажалдаа хайша хэрэгээр хандагшадые һэшхэлэй талаар хэһээхэ хэмжээн бии. Энэ юун бэ гэхэдэ, тэдэнэй коллектив түсэбөө һайнаар дүүргэбэшье, социалис мүрысөөндэ хабаадалсаха эрхэеэ хэһагдана ха юм.

Журам эбдэлгые уридшалан һэргылхэ хүдэлмэри ябуулха комбинадай совет ажалдаа хойрогоор хандагшадые ганса хэһээгээд байдаггүй, харин тэдэнэртэй ойлгууламжын ехэ хүдэлмэри ябуулдаг байна. Соведэй гэшүүд һая хүдэлжэ эхилһэн залуушуултай, мүн али нэгэн шалтагаанаар ажалһаа һамшагшадтай үйлэдбэриин журам сахиха тухай түсхай хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэдэг. Мүн һара бүхэндэ предприятиингаа коллективүүдэй ажалай журам шалгажа, дутуу дунданууудыень элирүүлдэг, тиигэжэ таарамжатай хэмжээнүүд саг соогоо абтажа, тэрэ дары усадхагдадаг байна. Тиигэжэ тус соведэй хүдэлмэри КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1982 он) Пленумэй ниитын ба үйлэдбэриин журам шангадхаха талаар хараалһан шиидхэбэринүүдые комбинат дотор нэбтэрүүлхэ хэрэгтэ тон ехэ үүргэ дүүргэнэ.

— Манда ажалай түрүүшүүл олон. Москвагай станок бүтээгшэдтэй уулзахадаа, Юрий Владимирович Андроповой хэлэһэнэй ёһоор, ажалай түрүүшүүл шэнэ юумэ үүсхэгшэд, замай залууршад гээшэ, — гэжэ цехкомой түрүүлэгшэ Е. С. Полищук хэлэжэ эхилбэ. — Бидэ тэдэнһээ жэшээ абаха ёһотойбди, мүн яһала абадагшье гээшэбди. Тиихэдэ комбинадаймнай дирекци, партком, профком болон комсомолой организаци журам шангадхаха талаар тон зүб хэмжээнүүдые тодорхойлонхой. Гэбэшье мүнөө үе сагаймнай гол эрилтэ болоһон ажалай журам һайжаруулхын түлөө бии байгаа арга боломжонуудаа гүйсэд хэрэглэнэгүйбди гэхэ байнаб. Эндэ хүн бүхэнэй һэшхэл, харюусалга тухай хэлэгдэнэ. Ниитын ба ажалай алибаа журам имагтал өөһэдымнай һэшхэлһээ үндэһэтэй.

Элидхэлшын хэлэһые цехэй мастер Г. Б. Тихонова халуунаар дэмжэбэ. Хэрбээ хүдэлмэришэдэй ажалдаа хайхарамжагүйгөөр хандаа һаань, таараха аргаар хэһээхэ, архи ууг-шадые аргаламжын газарта эльгээхэ шухала гэжэ тэрэ тэмдэглээ.

— Коллективтэ журам эбдэхэ ябадал үзэгдэдэг. Тиимэ хүнүүд тон үсөөн. Гэбэшье ганса хүдэлмэришэнэй журам эбдэлгэ бүхы коллективтэ хохидол асарна, — гээд, укладчигуудай бригадир Д. Н. Маторов үгэеэ эхилбэ. Комсомол-залуушуулһаа бүридэдэг бригада февраль һарынгаа түсэбые нэгэ хахад дахин үлүүлэн дүүргэһэн габьятайшье һаа, ажалдаа гараагүй дүрбэн комсомолшуудһаа боложо, социалис мүрысөөндэ түрүү һуури эзэлхэ эрхэеэ хэһагдаа. Энэ ушар хиналта, шалгалтын хүдэлмэри улам нарижуулха, залуушуулай дунда ойлгууламжын хүдэлмэри һайнаар ябуулха гэжэ маниие уялгална, — гээд, тэрэ мэдүүлээ.

Раскройщигуудай бригадын бригадир А. В. Кудашов үгэ хэлэхэдээ, манай дунда ажалай үедэ зайгуултагшадай, архидагшадай гэм зэмэ сагааруулха, далдалха ушарнууд үзэгдэһөөр гээд шүүмжэлээ. Хэрбээ үнэн сэхэ хүнэй ухаагаар бодоо һаа, журам эбдэгшэдые иигэжэ «абархадаа», тэдэндэ туһална бэшэ, харин ёнотой хоро хүргэнэбди гэжэ зариман ойлгоногүй гээшэ ха. Далдалагдаад хэһээгдэнгүй гараһан хүн заатагүй алдуугаа дахин дабтадаг, тииһээр тэрэнь һурамхи боложо, хүн гээшэ, хүн нэрээ гээдэг. Тиимэһээ журам эбдэлгые али бүхы аргаар далдалха, сагааруулхые һэдэһэн хүн дабхар харюусаха, шангаар хэһээгдэхэ ёһотой—гээд, бригадир һанамжална.

Удаань тус суглаанда хабаадалсаһан комбинадай профкомой түрүүлэгшэ В. Г. Чагдуровта үгэ үгтэбэ.

— Ажал хүдэлмэри эмхидхэхэ, шанга журам тогтоохо хэрэгтэ хүтэлбэрилэгшэд онсо үүргэ дүүргэхэ уялгатай. Хүтэлбэрилэгшэ болбол гэшүүдтээ үльгэр жэшээ харуулан хүдэлхэ, ажалаа шадамараар эмхидхэхэ, мүн хүдэлмэришэдтэй даамай зохид харилсаа байгуулжа шадаха шухала. Өөртөө эрилтэ ехэтэйгээр хандадаг хүтэлбэрилэгшэ бусадташье шанга эрилтэ табиха эрхэтэй. Тэрээнһээ гадуур тэрэ шадамар бэрхэ һурган хүмүүжүүлэгшэ байха зэргэтэй, —гээд, элидхэлшэ хэлэбэ. — Бидэ журам эбдэгшэдые хэһээхээ, зэмынь амсуулхаа оролдохо бэшэ, харин нэн түрүүн хүмүүжүүлхэ ёһотойбди.

Журам эбдэгшэд дандаа залуушуул. Тэдэнэй дунда униинэй хүдэлдэг хүнүүд үсөөн гэжэ шалгалта элирүүлээ. Энэшье цехэй журам хазагайруулагшад барандаа залуушуул. Энэ ушар хүмүүжүүлхы хүдэлмэриин гүйсэд һайнаар хэгдэдэггүй гү, али һанаһанда хүрэмөөр ябуулагдадаггүй байһаниие гэршэлнэ. Тиимэһээ залуушуулай дунда ябуулагдадаг хүмүүжүүлгын хүдэлмэри улам нарижуулха, мүн ажалай эмхидхэлэй түрүү дүй дүршэл нэбтэрүүлхэ шухала гээд профкомой түрүүлэгшэ онсо тэмдэглээ. Тиигээд бригадна подрядай ажалша коллективэй урда ямар ехэ арга боломжонуудые нээжэ үгэдэгые тодорхойгоор хөөрэжэ үгөө.

Суглаанда хабаадагшад үзэгдэдэг дутагдалнуудаа усадхахын тула бүхы хүсөө элсүүлхэ, ажалай минута бүхэниие ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэхэ хараалһан зорилгонуудаа сүм бэелүүлхэ, тиигэжэ республикынгаа алдарта ойе нэрэтэй солотойгоор угтаха байһанаа найдуулаа.

Ц. ЦЫРЕНДАШИЕВ.

АНХАРАГТЫ: ТҮРҮҮ ДҮЙ ДҮРШЭЛ

МАЛ ШАХАХА ШЭНЭ БАЙРА

Захааминай районой «50 лет СССР» совхозой түбэй фермын үнинэй тугалшан, Буряадай АССР-эй габьяата малшан Мария Жаповна Бадмаева ажал дээрээ.

П. ДРИГЕНОВЭЙ фото.

СССР-эй 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ совхозой ехэнхи газар шэмэрүүн хүйтэн амисхаалтай Хамар-Дабаанай хормойдо нэмжын оршодог юм. Мүнхэдоо сэбдэг хүйтэн байдаг газарта талха таряан болон бусад ургамалнууд элеэшэжэ ургадаггүй. Эндэ оройл ганса зеленко таригдажа, гектарһаа тон бага — 10—16 центнер ургаса хүряагдана. Мүн тиихэдэ багашаг жалга жаамын хооронднуур үрэжэл багатай газарта һобхон үбһэн ургадаг гээшэ. Жэл бүхэндэ ниитын адууһа малда түсэбэй миил 32—40 процент тэжээлээр хангагдана.

Мяхалиг үүлтэрэй эбэртэ бодо мал үсхэбэрилдэг нэглэлтэй болоһон ажахынхид иимэ бага бэшэ бэрхэшээлтэй байдалда хүдэлжэ байһаншье, гаргаша багатайгаар ехэ продукци үйлэдбэрилэн, олзо доходоо дээшэлүүлхэ аргануудые бэдэрдэг юм. Тэдэнэй нэгэн гэхэдэ, тугал, буруудые богони болзорто һайнаар түлжүүлжэ, шахан таргалуулаад, эрхим шанартай мяха Эхэ орондоо үгэхэ хэрэг болоно. Табан жэлэй саада тээ эхилһэн энэ хэрэгынь баясама дүнгүүдые харуулаа. Республикын габьята малшан Мария Жаповна Бадмаевагай хүтэлбэри доро тугалшад 13—14 һаратай буруудые һайнаар түлжүүлжэ, шэгнүүрыень түс бүридэнь 320—360 килограммда хүргэнэ. Тиин мэлынхид энэ дүй дүршэлөө, амжалтаяа саашадань ажахыдаа үргэнөөр нэбтэрүүлхэ хэмжээнүүдые абажа эхилээ.

Борто тосхондохи малай хүүшан нэгэ хашаатала зэргэлүүлэн зурган шэнэ байра — хото хорёо, үбһэ тэжээл хэхэ хобто хобоохонуудые бэлдэһэн юм. Түс тустаа 130 тугал, буруунуудай багтаха хашаан гол түлэб хабтагайгаар бүтээгдээд, барилганууудай үнэ сэн нилээд доошолуулагдаа. Зузааханаар дэбдигдэһэн хохиртой тэдэ даланууд соонь дулаахан, мүн хүүрайшье байдаг. Тиихэ зүура, эндэ пеэшэн, калорифер гэхэ мэтэ түхеэрэлгэнүүд үгы юм гэжэ онсо тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

Үнгэрһэн ноябрь һарын эхин багаар эндэ асарагдаһан нёдондоной түл — тугал, буруудай дунда зэргын амидын шэгнүүр түрүүн 130 килограмм байһан юм. Тэдэниие нютагай 10 хүбүүд, басагад харууһалжа эхилээ. Комплексын ажалда нэгэ колесно трактор, шаргагалдаг тэргэнүүдтэйгээ ашаглагдана. Ажахын түрүү механизаторнуудай нэгэн Дамдин Дашицыренович Раднаев тэрэниие жолоододог. Түс коллективые толгойлогшо Михаил Долгоржанович Соктоевой даадаг комсомол-залуушуулай бүлэг гэжэ нэрлэдэг болонхой.

Малшад түрүүшын үдэрһөө эхилжэ, комплексдо тогтоогдоһон гуримаар хүдэлмэрилнэ. Үглөөнэй наранай үндын бодожо, бага зэргэ газаа дулаархада байрануудһаа тугал, буруунууд нээмэл талмайда гаргагдажа эдеэлүүлэгдэдэг. Энэ үедэ даланууд соо сэбэрлэгдэжэ, хүүрай хохир тараагдадаг юм. Үдэрэй 12 сагһаа оньһожоруулагдамал хоёр худагһаа мал уһалагдаад, дахин хорёоло оруулагдана, талха таряанай зүйлтэй холигдоһон силос, һүүлээрнь үбһэ эдинэ. Хобоонууд дотор тэжээл таһалгаряагүй хэгдэжэ байдаг гээшэ. Залуу малай түс бүридэ үдэрэй 300—500 грамм талха таряанай зүйл, 4 килограмм үбһэн, 15 килограмм силос үгтэнэ. Энэнь бүхыдөө 6—7 тэжээлэй единицэ болоно бшуу. Гэбэшье гиимэ ехэ бэшэ рационоор эдеэлүүлэгдэжэ байһан 832 тугал, буруудай толгой бүриһөө хоногтоо дунда зэргээр декабрь һарада —91, харин январь, февраль соо 196—150 грамм нэмэлтэ шэгнүүр абтана. Эндэ үшөө туршалгын бүлэг эмхидхэгдэжэ, 100 гаран бүрүү амяарлагданхай юм. Тэдэниие Буряадай хүдөө ажахын институдай эрдэмтэд хинажа, нютагайхид Валерий Содномович Дымбрылов түрүүтэй хоёр малшад харууһална. Дээрэ дурсагдаһан рационһоо гадна энэ туршалгын бүлэгэй шахамалнуудта түс тустань үдэрэй 3 килограмм талха таряанай зүйл нэмэжэ үгтэдэг. Эдэ малынь декабрь соо шэгнүүрээ түс бүридөө суудхэдэ дунда зэргээр — 713, январь—февральда 600—730 граммаар нэмээгээ.

Совхозой ажалшад нэгэ газарта тугал, бүрүүдые олоор хамтарүулан харууһалжа, иимэ һайн нэмэлтэ шэгнүүр үбэлэй үедэ түрүүшынхиеэ абадаг болобо. Нэгэшье мал гарзада оруулагдаагүй. Ажахыда шэнэ онол арга бага бэшэ олзо доход оруулха гэжэ багсаагдана. Урдынхяараа һаа, жэшээнь, эдэ үдэрнүүдтэ үбэлжэлгын 8 байранууд холын хүдөө газарта бэлдэгдэжэ, аяар 24—28 хүн харууһалха зэргэтэй байгаа. Ажалшадай ажаһууха гэрнүүд бодхоогдохо гү, али заһабарилгалха ёһотой.

Мүнөө шэнэ арга хэрэглэһэнэй ашаар тугал, бүрүүнууд хоёр зүн соо бэлшээгдэжэ, нэгэ үбэлэй хаһада дулаан байрада ондо оруулагдаад мяханда түшаагдаха байна. Үбһэ тэжээлшье ехээр алмагдаха зэргэтэй. Зунай элдин бэлшээридэ гаргаха сагай ерэхэдэ, эдэ үхэрнүүдынь түс тустаа 230—250 килограмм шэгнүүртэй болгогдохо ушартай. Хээрын тунга ногоондо тобир, хүсэ ехэтэй, 12—14 һаратай хашарагуудынь бүри түргэнөөр таргалха, мяхажаха ха юм. Тиимэһээ зунай бэлшээриин 120 үдэртэ үдэр хоногтоо үхэр бүхэн 100 килограмм нэмэлтэ шэгнүүр абажа, намарай хаһада 330—360 килограмм татаха үхэрнүүд мяханай комбинатта түшаагдаха болоно.

Комплексын дэргэдэхи эмнэлгэ-тэбээрүүлгын пункт (даагшань Доржи Соктоев) эм домоор, зэр зэмсэгээр хангагдана. Мал эмшэлхэ харюусалгата хүдэлмэриие ветврач Наталья Балмаевна Ардаева эрхилдэг юм.

Залуу мал түргэнөөр түлжүүлхэ, шахан тарглуулха байранууд саашадаа үргэдхэгдэхэ түсэбтэй. Комплексын дэргэдэ тэжээлэй томо цех баригдажа эхилхэнь. Үхэрнүүдые бүлеэн уһаар уидалуулха түхеэрэлгэнүүд бэлдэгдэхэ юм. Агаар татажа гаргаха нэмэлтэ соргонууд байрануудай уһоогэй оройдо хабсаргагдаха байна. Малшад харюусалгата сабшалан дээрээ бутарган жэжэдхэгдэһэн наг шэбхэ зөөжэ захалаа.

Энэ түрүү онол аргануудые бүри һайнаар хэрэглэхэ тухайгаа ажахын хүтэлбэрилэгшэд өөһэдынгөө һанамжануудые хэлэнэ.

Совхозой директор П. Д. Соктоев:

— Ерэхэ намар болотор тэжээл буйлуулдаг КОРТ-15 түхэлэй шэнэ янзын түхеэрэлгэ комплексын дэргэдэ ашаглалгада оруулатдаха юм. Хуушан дал соо үшөө 250 тугал, бурууд харууһалагдаха байна. Тиин ерэхэ үбэлэй үедэ бүхыдөө 1100 мал эндэ түлжүүлэгдэхэ, шахан тарглуулагдаха гээшэ. Холимол ногоон ургамалнуудаар 2 мянга шахуу тонно силос, 800—900 тонно сенаж нөөсэлхэ, хээрын үбһэ тэдээндэ бэлэдхэхэ хараатайбди.

Совхозой ахамад зоотехник Б. В. Цырсиов;

— Комплексын малшадай олонхинь дунда эрдэмтэй, үгышье һаа үдэшын һургуулида һуралсана. Дүй дүршэлтэй, ажалдаа оролдосотой, зооветеринарна эрилтэнүүдые сахидаг залуушуул юм. Зунай бэлшээридэ малнуудаа тэдэнэр харууһалхаяа ошохо байна. Хүбшэ, һарьдагай холын зунай байрануудта уридшалан дабһа, холимол тэжээл болон бусад зүйл, хэрэгсэлнүүдые зөөжэ абаашахамнай.

Ш. БАКШЕЕВ,
манай корр.
Захааминай район.

ЭРИЛТЭЕЭ. ШАНГАДХАБА

Түнхэнэй районно агропромышленна нэгэдэлэй совхоздэй түрүүшын зүблөөн үнгэргэгдэбэ. Совет Түранай совхозой директор С. М. Махаровай хабарай тарилгада ажахынгаа хэр бэлдэжэ байһан тухай элидхэл шагнаа. Эндэ агропромышленна нэгэдэлэй ахамад инженер А. М. Зверев нэмэлтэ элидхэл хэһэн байна.

Дурсагдагша совхоз хабарай тарилгын хүдэлмэридэ үшөө бэлэн болоогүй гэжэ тэмдэглэгдэбэ. Бүхы 35 тракторайнь үшөө 11-ниинь заһабарилагдаагүй. Тэрэ тоодо К-700 түхэлэй 2, Т-150 түхэлэй нэгэ, ДТ-75 түхэлэй 4 трактор ороно. Бүхыдөө 11 плугай 5-ниинь, 14 культиваторай 3-ниинь бэлэн болгогдоо. Уһа бүлэхэ станциинь заһабарилагдаагүй байһаар.

Совхоздо бүхы үрэһэниинь гурбадахи классай. Энээнһээ гадна обёосой, ешмээнэй болон олон жэлэй ногооной үрэһэн дуталдана. Тарялан болон сабшалангууд дээрэ наг шэбхэ гаргаха түсэбэйнгөө хахадыеньшье дүүргээгүй. Минеральна үтэгжүүлгэ оройдоол 150 тонно асаранхай. Мүнөө болотор түлишэ тоһо-долгынгоо материалнуудые зөөгөөгүй байха юм.

Зүблөөн дээрэ нэгэдэлэй ахамад агроном Б. Б. Убушеев болон түс нэгэдэлэй түрүүлэгшэ А. А. Сымбелов гэгшэд үгэ хэлээ.

„БАТА СОЁЛЬОО" БАДАРЬАН ГЭРЭЛ ЮМ...

юртэмсые дэхяад бу шатаахай даа...

Һүргэ шэрүүн жэлнүүдтэ ротын комиссар ябаһан энэ хүн дэлхэй дээрэ эб найрамдалай туг баригша, түшэг тулгуури бологшо, — Совет гүрэнэй агуухэ түүхэтэ уялгые баталха зуураа, амгалан байдалай аша туһада хүсэлэл оролдолгонуудаа нэгэдүүлхыень хододоо уряалжа, хүсэжэ ябадаг юм.

Энээнһээ уламжалан хэлэхэдэ, табан хушуута хүшоо Оронгын талын тэг дунда урган бодоһондол холоһоо сайран харагдадаг. Дүшөөд жэлэй саада тээ, энэ нютагай 300 гаран хүн хэжэ байһан хэрэгээ орхижо, түрэл ороноо хамгаалхын тулада сэрэгтэ яаралтай мордоһон юм. Тиин тэдэнэй хоёр зуугаадынь үлгы нютагайнгаа буурал хада, ногоон талын шэрэгэ дахинаа хараха заяагүй байгаа. Аба оронойнгоо түлөө алдалан унаһан баатарнуудай мухэшэгүй габьяаень мүнхэлһэн энэ нангин хүшөөгэй алтан хүрэс соо нюдэндэ дулаахан танил нэрэнүүдшье аржыдаг...

Илангаяа минии үеын хүнүүдэй мэдэрэл, сэдьхэлдэ мартагдашагүй мүр сэрээ орхиһон дайнай хүшэр хүндэ жэлнүүдтэ Саянтын МТС-эй комсомол-залуушуулай тракторна бригадые толгойлһон, хожомоо Социалис Ажалай Герой болоһон Б. С. Дымбрылоебһээ эхилээд, эгээн дээдын хайрэ —Ленинэй ордендо хүртэһэн, тэрэ үеын солото тракторист Ц-Д. Бимбаев, Ажалай Улаан Тугай орденуудай түрүүшын кавалернууд болохо тодорһон Дэнсэмэ Будаева, Шойнзон Сундуев, жараад-далаад онуудта мүн лэ иимэ үндэр хайранүүдтэ хүртэһэн Доржо Батуев, Гэндэн Раднаев гэгшэдые нэрлэжэ болоно. Мүнөө эдэнэрэй үеэхэниинь лэ ашагушанараа үргэжэ, буурал толгойтой ветерануудаар болонхой ябадаг даа.

Шэнэ байдалай суранзан хүсэтэ охиндо татагдажа, шармайн ороһон түрүүшын коммунарнуудай хэзээдэ мүнхэ хэрэгые мүнөө үеын үри саданарынь урагшатай һайнаар үргэлжэлүүлжэ байнхай. Нютагайнгаа нэрэ хүндые үргэжэ ябадаг багшанар, уран гартай мэргэжэлтэд, врачнарһаа эхилээд, эрдэмэй кандидадууд А. Ц. Лхамажапов, Ц. Б. Галданов гэгшэд үнихэнэй шэнжэлхы ухаанай ажал эрхилжэ байдаг юм.

Тиихэдэ аха заха үеын хүнүүд cooһoo—эрдэмтэ багша Б. С. Ишидоржинһоо эхилээд —урагшаа уряалһан соёлшод олон юм даа. Тэдэнэй тоодо һэн түрүүн бурядай арадай уран зохёолшо, республиканска шангай лауреат Н. Г. Балдано ороно. Тиихэдэ бэлигтэй хурса поэторшуулагша байһан Базасан Абидуевай арюухан нэрые Оронгын дунда һургуулиин зүүжэ ябадаг ушар дэмоэрэлтэйл.

Хүдөөдэ соёл болбосорол хүгжөөхэ гэшэ мүн лэ мүноодэр мяха, һү, тоһо, таряа талха элбэг дэлбэг болгохо гэһэн шухала зорилгонуудай таһаршагүй нэгэ хубинь мүн. Нэгэ үглөөгүүр оньһон хүсэтэ машина техникын абяагаар зэдэлжэ байдаг совхозой гудамжаар ябабал, 500-гаад үхибүүдэй һурадаг һургуулиин хоёр дабхар байшан, библиотекэ, Соёлой ордон, номой магазин гэхэ мэтэ гуламтануудай үүдээ сэлихые харахат. Үнихэнэй суурхадаг «Оронго» гэжэ дуу хатарай аман үгын ансамблиие хүдөөгэй Соёлой. байшангай директор, республикын соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ С. С. Содномова урагшатайгаар хүтэлбэрилдэг юм. Хэрбээ «Улаалзай» гэжэ үхибүүдэй саад-яслида ороо һаатнай, эдирхэн багашуулай соггой хүхюун шуулан таһалгаряагүй хүгжэм мэтэ соностохол даа.

Хайшаашье хара, ялагарсалагар байшан гэрнүүд, холын харагтайгаар толлон, үндэрлэгдэжэ байһан томо шэнэ барилганууд жэрылдэхэ. Эдэ бүгэдые һонирхон ябахадаа, шэнэ ёһоной шэнжэ мэдэрэлэй бэелэл, олоной зохёохы эдэбхи үүсхэл өрөөдүй тухай олон бодол түрэгдөө һэн. Нютагтаа түрүүшын коммунын түрүүлэгшэ байһан, 1928 онһоо партиин гэшүүн Радна Будацыренович Бимбаев гүн сэдьхэлэйнгээ талархалые мэдүүлэн, һонирхоһон асуудалдамнай иигэжэ харюусаба.

—Заха эхигүй Жаргал гэхэ гү, али жабхалан түгэс коммунизмын үедэ ажаһууха мүнөөнэй совет хүнүүдэй, мүн хойто үстэнэймнай хуби заяан хоридохи зуун жэлэй коммунис манифестын мүнхэ мүрнүүд дотор аржыса бэшэгдэһэн агуухэ зорилгонуудые бодото дээрэнь бэелүүлгэһээ бүрин дүлдыдаха жэшээтэйл. Түүхэтэ түргэн хүгжэлтын замаар урагшаа дабшажа ябаһан манай үеын хүнүүдтэ өөрынгөө нэгэ наһан соо социализм ба коммунизм байгуулгада бэеэрээ хабаадалсажа, табяад жэлэй саада тээ териһэн үрэһэнэй үрэжэл үзэжэ байха гэшэ гайхалтай һонин байна даа.

...Орьёл хангайн боориһоо огсом солгёон долгинуудаа зохэрүүлэн туудаг Оронгын татуур юун тухай дуулана хаб! Хада уулаараа хандагай, буга үдхэжэ байдаг орошогүй сарюун орон нютагаа магтана гү! Үшөө юун тухай?

Зохёохы ажалай жолоо бариһан совет хүн тухай, омогорхол түрүүлмэ тэрэнэй үйлэ хэрэг тухай домоглон дууланал даа...

Холын Хободол, Улаан-Одоной буусада гү, үгышье һаа Янгааженай елүүртэ, Хара-Жалгын хаяада түхэреэн жэлээр байражаһан үхэршэд, хонишод хүйтэн нойтон, хүндэ хүшэр хүдэлмэриһөө тунхарингүй, совхозой түбһөө холо газарта байнаб гэнгүй, габшагай шударгыгаар ажаллан, ниитынгээ һүрэг мал үдхэжэ, ашаг шэмыень арьбадхалсажа байдаг.

Хорёод жэлэй туршада хүнэгэй оёорто нара хаража ябаһан ажахын түрүү һаалишад Агафья Суслова, Елизавета Омоктуева, Дулма Тарбаева гэгшэд тухай дурдангүй үнгэрэлтэн бэшэл хаш.

Жэлһээ жэлдэ үндэр амжалта түйлагшад гэхэдэ: 1982 оной районой чемпион С. Г. Санжиева, мүн лэ залуугай залитайгаар ажалладаг коммунист П-Д. Ц. Доржиев, районой депутат Р. Д. Алексеева, В. М. Малакшинов, Б. Б. Ленхобоев, механизатор-коммунист, залуушуулые һурган хүмүүжүүлэгшэ, районой депутат А. Г. Цыремпилов болон бусад.

Ажахын түрүүшүүлэй габьяата ажалай нэгэ багахан хубииень энэхэн статья соо багтаажа шадабагүйбди. Уняар манан соо тоорһон харагдадаг үүжам дэлгэр энэ нютагаа шадалайнгаа хүрэхысэ иигэжэ түүрээбэб.

«Бата Соёлһоо» бадарһан дүлэн социализм байгуулгын агуухэ тэмсэл соогуур унтархын заяагүйгөөр соробхилон носожо, анханда табан колхозые нэгэдүүлһэн, мүнөө олон һалбарита ажахытай Оронгын совхоз болонхой.

...Эльгэ зүрхым эльбэн жэгнэдэг элдин тоонто нютагаа ошожо ябахадам, иимэ мүрнүүд досоом түрөө һэн:

Шэмэтэ һайхан саг үеын
Шэнхинээн соогуур элин,
Загал улаахан бургааһадай
Задаран гүлгэлхэ хаһада,
Ураг холын худанартаа
Уряал хүргэхэ золтойлби,
Дуулим сэнхир нютагтаа
Дуугаа зорюулха
хубитайлби!

Ч-Ц. САНЖИЕВ,
журналист.

Улаан-Үдын район.

ТАНИИЕ ЯМАРААР ХАНГАНАБ

АРГА ШАДАЛАА СҮМ ХЭРЭГЛЭНЭБДИ

Манай түбэй больницын хүдэлмэрилэгшэд районойнгоо арбан нэгэн ажахын хоёр зуугаад отара, һүнэй товарна 27 фермэ болон гүүртэнүүдтэ ажалладаг хонишод болон малшадай байрануудаар ябажа, тэдэнэй бэеын элүүр энхые шалгадаг, хинадаг юм. Мүн районойнгоо бэшэшье ажалшадай элүүрые хамгаалха талаар тэдэнэр ехэхэн хүдэлмэри хэнэ. Ниитын малай үбэлжэлгын үедэ малшадые эрхимээр хангахын тула манай больницын хүдэлмэрилэгшэд оролдоно. Долоон хоног бүхэндэ хоёр дахин, вторник болон четвергтэ малшадай байрануудаар ябажа, ариг сэбэрыень шалганабди, элдэб үбшэнһөө яажа һэргылхэ тухай хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэнэбди, элүүр энхын булангуудые байгуулан, эм домуудые тараанабди.

Соёлой болон худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэдтэй хамта малшадые комплексно аргаар хангалгые улам һайжаруулхын, КПСС-эй ЦК-гай майн болон ноябриин (1982 он) Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө шармайн хүдэлнэбди.

Хүн зоной элүүр энхые хангаха талаар манай хүдэлмэридэ районоймнай участково 6 больницын, фельдшерскэ 25, фельдшерско-акушерскэ 5 пунктын хүдэлмэрилэгшэд туһаламжа үзүүлдэг, мүн бидэшье тэдэнэйнгээ хүдэлмэридэ нүлөөлдэг гэшэбди.

Районоймнай больницануудта дүршэл шадабаритай, ажалша бэрхэ хүнүүд олон юм. Харанхын, Хяагтын адагай, Ехэ-Нугын, Шара-голой, Алтайн болон Ехэ-Худэриин участково больницануудта дүй дүршэлтэй врачнууд хүдэлнэ. Фельдшерскэ, фельдшерско-акушерскэ пунктнуудта мүн лэ бэрхэ хүнүүд бии. Тэдэнэр хүн зоной элүүр энхын түлөө бүхы хүсэ шадалаа элсүүлэн ажаллажа, энэ хэрэгтэ бүхы наһаяа зорюулжа ябанад.

Ехэ-Худэриин фельдшерско-акушерскэ пунктые даагша Татьяна Евсеевна Захарова тухай хөөрэхэ хүсэл түрэнэ. Энэ нүхэрнай Ехэ-Худэриин сельскэ Советэй депутат үүргээ амжалтатай һайнаар дүүргэдэг, ниитын ажал хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг хүн. Нёдондо жэлдэ үнгэргэгдэһэн республиканска конкурс-харалгада хабаадалсажа, бултанһаа үлүү ехэ эрдэм мэдэсэтэй, дүй дүршэлтэй байһаараа шалгаран, нэгэдэхи һүүри эзэлээ һэн. Энэнь тэрэнэй даалгагдаһан хүдэлмэридөө харюусалга ехэтэйгээр, үнэн зүрхэнһөө хандадаг байһыень үшөө дахин гэршэлнэ гэшэ. Энэ фельдшерско-акушерскэ пунктын район дотороо эрхим гэжэ тоологдодог дээрэһээ, эндэ фельдшерскэ пунктнуудай хүдэлмэрилэгшэдэй зүблөөнүүд, семинарнууд саг үргэлжэ үнгэргэгдэдэг юм.

Ново-Десятниковай фельдшерско-акушерскэ пунктые даагшаар Тамара Васильевна Степахина хорёод жэлэй туршада ажаллана. Тэрэ район соогоо мэдээжэ болонхой. Эрхим фельдшер гэжэ тоологдодог. Үбэр-Хэрээтын фельдшерско-акушерскэ пунктые даагша Галина Петровна Максимова мүн лэ түрүүшүүлэй зэргэдэ ябадаг. Тиихэдэ Л. В. Гарбаева, Н. А. Елизова гэгшэд олон жэлэй туршада амжалтатай бэрхээр хүдэлнэ. Эдэнэр даалгагдаһан хүдэлмэридөө үнэн зүрхэнһөө хандадаг, түрүү үзэл бодолтой хүнүүд болоно. Дүй дүршэлөө халан абалгын зүблөөнүүд болон конкурс-харалганууд олоор үнгэргэгдэдэг. Энэ хүдэлмэри хэн хэндэшье туһатай гэжэ мэдээжэ. Иланхаяа залуу мэргэжэлтэдтэ аха нүхэдэйнь дүй дүршэл яахын аргагүй хэрэгтэй юм ааб даа. Иимэ харалгануудһаа тэдэнэр олон юумэ мэдэжэ, ойлгожо абана гэшэ. Тиимэһээ энэ хүдэлмэреэ саашадань улам бүри үргэдхэжэ, залуу халаанииие һурган хүмүүжүүлхэ шухала.

Энэ жэлдэ Хираанда, Үбэр-Хэрээтэдэ шэнэ фельдшерскэ пунктнууд баригдажа, ашаглалгада үгтөө. Медицинын хүдэлмэрилэгшэдэй ажаһуудалые, мүн ажал хэрэгые һайжаруулха талаар үшөөл ехэ хүдэлмэри хэгдэхээр хараалагдана. КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1982 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхэ тухай хөөрэлдөөнүүд олоор үнгэргэгдөө, ажалай журам шангадхаха, хүдэлмэриһөө гээгдэгшэдтэй, даалгагдаһан ажалдаа хайша хэрэгээр хандагшадтай эридээр тэмсэхэ тухай хэмжээнүүд саг үргэлжэ абтажа байдаг.

Районоймнай түбэй больницада хамта дээрээ 56 врач, 170 гаран дунда мэргэжэлтэд тоологдоно. Тэдэнэй дунда ажалай ветерануудhүрган хүмүүжүүлэгшэд, арадай депутадууд олон. «Элүүрые хамгаалгын отличник» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ районоймнай түбэй больницын врачнууд А. И. Ослина, Л. Н. Молчанова, М. М. Черняева, З. А. Немчикова гэгшэд хүртэнхэй. Гансал манай больницын коллектив соо районно, сельскэ болон сомоной Советүүдэй хори гаран депутат тоологдодог юм. Түбэй больницын ахамад врач В. К. Альков райсоведэй депутадаар һунгагданхай. Тиихэдэ врач Валентина Данзановна Дамбаева горсоведэй депутат юм. Валентина Данзановна ниитын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг хүн.

Коллектив соомнай эдэбхитэй бэрхэ хүнүүд олон юм. Залуушуулые һурган хүмүүжүүлгые һайжаруулха талаар Галина Владимировна Мункоева ехэ хүдэлмэри ябуулна. Уран һайханай харалгадашье манай хүдэлмэрилэгшэдэй олонхинь хабаадалсадаг. Үнгэрһэн жэлэй уран һайханай конкурс-харалгада коллективнай район дотороо хоёрдохи һүүри эзэлһэн байна. Уран һайханай харалгада хабаадагшадай бүлэгые акушерско-гинекологическа отделениие даагша Л. Ф. Бачурина хүтэлбэрилдэг юм. Эндэ хамта дээрээ табяад хүн хабаадалсана. Больницын врач-гинеколог С. К. Вахрамеев, врач-педиатр Т. С. Большакова, фельдшер Елена Ладченко болон бусад харагшадай һайшаал магтаалда нэгэнтэ бэшэ хүртэдэг байна.

Дуушад болон хатаршадһаа гадуур эрхим спортсменүүдшье коллектив соомнай бии. Тэдэнэй дундаһаа В. А. Балуев, Р. Х. Хусаинов, С. Л. Ваганов Л. И. Хороших гэгшэдэй нэрые дурдахаар.

Коллективэймнай эдэбхитэдэй үүсхэлээр ниитын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулагдана. Колхоз, совхозуудай ажалшадай урда лекци, хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэнэбди, мүн радиогоор «Врачай зүбшэл» гэһэн дамжуулга саг үргэлжэ хэнэбди. Энэ талаар манай больницын врач Клара Ивановна Мамонтова ехэ дүршэлтэй болонхой.

Больница соогоо элдэб һонирхолтой конкурснуудые үнгэргэнэбди, үбшэнтэндэ концерт наада харуулнабди.

Хүн зоной элүүр энхые хамгаалха талаар хэхэ хүдэлмэримнай үшөөл ехэ. Ажал хүдэлмэридэмнай дутуу дундануудшье олоор үзэгдэдэг гээшэ. Хэды тиибэшье дутагдалнуудаа саг соонь усадхахын, саашадаа бүри һайнаар ажаллахын тула оролдохо ёһотойбди. Түрэл республикынгаа байгуулагдаһаар алдарта 60 жэлэй ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын тула бүхы хүсэ шадалаа элсүүлхэбди.

Л. ЮГОВА,
Хяагтын районой түбэй больницын эмхидхэлэй таһагые даагша.

4-дэхи разрядай оёдолшон Светлана Андреевна Камзолова «Бурятшвейбыт» нэгэдэлэй 7-дохи ательедэ хори гаран жэлдэ хүдэлнэ. Үнинэй оёдолшон өөрынгөө мэргэжэлдэ олон залуушуулые һургаһан байха юм. Светлана Андреевна республикынгаа 60 жэлэй алдарта ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын тула эрхимээр хүдэлнэ. Тэрэ халаанайнгаа нормо 160 процентээр дүүргэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: дүй дүршэлөөр баян оёдолшон, ажалай ветеран С. А. Камзолова ажал дээрээ.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

АЖАЛШАДАЙ бэшэгүүдһээ

АНХАРДАГ БАЙГ ЛЭ

Ахын райондо байгаалиин шэмэрүүн хүйтэн уларилһаа боложо, таряан, хартаабха, овощ муугаар ургадаг юм. Эдэ хоолой зүйлнүүдые Буркоопсоюзай худалдаа наймаанай эмхи зургаанууд самолёдоор, автомашинаар зөөжэ байдаг.

Һүүлэй үедэ манай райондо элдэб янзын эдеэ хоол, тэрэ тоодо яблока, мандарин, виноград, груша гэхэ мэтэ ехээр ерэдэг болоо байна. Гэбэшье үнгэрэгшэ намар овощ огто асарагдаагүй, шанар муутай, илгагдаагүй хартаабха ерээ һэн.

Холын Ахын районой ажалшадые элдэб янзын эдеэ хоолоор гүйсэд хангаха асуудалда Буркоопсоюзай хүтэлбэрилэгшэд анхаралаа ехээр хандуулха бэзэ гэжэ найданабди.

Д. ДУГАРОВ,
хүдөө бэшэгшэ.

Хилын саанаһаа

ТАСС АПН

АЮУЛГҮЙН СОВЕДЫЕ ЗАРЛАХА

НЬЮ-ЙОРК. Контрреволюционно бандануудаи үүлхэһэн зээрхэг түримхэй ябуулгануудһаа уламжалан тохёолдоһон түгшүүрилтэй байдалые зүбшэн хэлсэхын тула ООН-ой Аюулгүйн Соведые дары зарлаха гүйлтатайгаар Никарагуа хандаба.

Гондурасай газар дээрэхи ЦРУ-гай нюуса лагерьнуудта американ мүнгэ зөөреэр һургагдаһан сомосынхид Никарагуада эсэргүү зэбсэгтэ дотоһго хэхые һэдэбэ.

Никарагуагай гадаадын хэрэгүүдэй министрэй орлогшо В. Тиноко ООН-ой штабайшан соо зарлагдаһан пресс-конференци дээрэ үгэ хэлэхэдээ, Гондурасай газар дээрэ сэрэгэй олон тоото лагерьнуудай бии байһанинь, сомосынхидой тэндэ бэлэдхэл гарадаг байһанинь нюуса бэшэ юм гэжэ тэмдэглээ. Контрреволюционно бандануудай Гондурасай газар дээрэһээ Никарагуагай һүүрин тосхонуудта хилын хараулай постнуудта доболно. Рейганай захиргаан мүнгэ зөөреэр эдэ бандануудые хангана.

Тинокын тэмдэглэһэнэй ёһоор, контрреволюционернүүд үшөө февраль һарада Никарагуагай газар лайда руу олоороо нэбтэрэн орожо эхилээ һэн.

Гэбэшье эдэ ябуулганууд бусад гүрэнүүдэй түсхалибал, Гондурасай зэбсэгтэ хүсэнүүдэй хабаадалгатайгаар Никарагуада зүрюу харша үргэн ехэ добтолго хэлгые намааруулһан ушар болоходоо магадгүй гэжэ министрэй орлогшо хэлэбэ. Ушарынь юуб гэхэдэ, хэдэхэн часай урда тээ Гондурасай газар дээрэһээ Никарагуагай һүүрин тосхонуудай нэгые ехэ буугаар буудаһан байгаа гэжэ тэрэ мэдээсэбэ.

ДРА-гай МИД-эй МЭДҮҮЛГЭ

КАБУЛ. Афганистанай контрреволюциин США-да шэбээлһэн удамаршадай Сагаан байшангай дэргэдэ суглархадань, президент Р. Рейганэй бэшэгээр хандаһантай дашарамдуулан, Афганистанай Демократическа Республикын Гадаадын хэрэгүүдэй министерство мэдүүлгэ хэбэ.

Жэл урда тээ США-гай президент мартын 21-ние «Афганистанай үдэр» гэжэ соносхоо һэн гээд тэрээн дотор хэлэгдэнэ. Энэ хадаа бэеэ дааһан гүрэнэй дотоодын хэрэгүүдтэ будуулигээр хамааралсаһан ябадал болоно гэжэ сэгнээд, манай оронои арад түмэн тэрэниие буруушаагаа һэн. Тиин мүнөө Рейган дахин ой ухаанда орошогүй юумэ эхилжэ байна.

США түрүүтэй уласхоорондын империализмын ба хархис хүсэнүүдэй Афганистанда зүрюу, харшаар үүдхэһэн соносхогдоогүй дайн хүмхиин тооһон болоһо һалаха байна гэжэ вашингтонойхид ойлгохо ёһотой гээд мэдүүлгэ дотор тэмдэглэгдэнэ. ДРА-гай зэбсэгтэ хүсэнүүдэй сэрэгшэд, арадай милициин сэрэгшэд, революциие хамгаалха отрядууд бандидуудта шанга харюу сохилто үгөө. Афганистанай Арадай-Демократическа партиин ба ДРА-гай правительствын политикые нэгэн һаналтайгаар дэмжэдэгые Рейган мэдэхэ ёһотой.

БҮЛЭГЛЭЛНҮҮДТЭ ХАБААДАДАГГҮЙШҮҮЛЭЙ ХҮДЭЛӨӨНЭЙ ЗЭРГЭНҮҮДЫЕ БЭХИЖҮҮЛХЭ

ДЕЛИ. Газар дэлхэй дээрэ бата амгалан байдал туйлаха гэшэ бүлэглэлнүүдтэ хабаададаггүйшүүлэй хүдэлөөнэй гол зорилго болоно. Эб найрамдалай эрхэ байдалай үедэ оборонын хэрэглэмжэдэ мүнгэ зөөри багаар гаргашалжа, экономикын бүхы һалбаринуудые хүгжөөжэ, үгытэй ядуу байдал усадхажа шадахабди, — гээд Индиин национальна конгресс гэжэ хүтэлбэрилхы партиин штадуудтахи эмхинүүдэй хүтэлбэрилэгшэдэй конференци дээрэ үгэ хэлэхэдээ, Индиин премьер-министр, бүлэглэлнүүдтэ хабаадаггүй гүрэнүүдэй хүдэлөөнэй түрүүлэгшэ Индира Ганди мэдүүлһэн байна.

Уулзалгада хабаадагшад резолюци баталан абаа. Һая Делидэ боложо үнгэрһэн бүлэглэлнүүдтэ хабаададаггүй оронуудай правительствануудай толгойлогшонорой VII конференциин дүнгүүдтэ үнэр сэгнэлтэ үгтөө.

Амгалан тайбан байдалай ба уласхоорондын аюулгүй байдалай түлөө, империалистнуудай үүдхэдэг хашалта баалалтын политикада эсэргүү тэмсэлдэ бүлэглэлдэ хабаададаггүйшүүлэй хүдэлөөнэй зэргэнүүдые бэхижүүлхэ шухала гээд эндэ болоһон симпозиумда хабаадагшад уряалаа. Тус симпозиум бүлэглэлнүүдтэ ородоггүй оронуудай правительствануудай толгойлогшонорой VII конференциин дүнгүүдтэ зорюулагдаһан байна. Бүлэглэлнүүдтэ ородоггүй оронуудай Делидэхи хуралдаанай шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь түргөөр бэелүүлхын тула хэмжээ абаха шухала гээд эндэ тэмдэглэгдээ.

КАМПУЧИИН УҺАН ЗАМАЙ ТРАНСПОРТ

ПНОМПЕНЬ. Кампучиин уһан замай транспортын хүдэлмэри һэргээн һайжаруулагдана. Үнгэрһэн жэлдэ эндэхи гол мүрэнэй портоор 43 мянганһаа дээшэ тонно ашаа зөөгдэһэн байна.

Портын барилгануудые һэргээхэ ба шэнэ барилгануудые бодхоохо, гол мүрэнэй һабые сэбэрлэхэ талаар ехэ хүдэлмэри хэгдээ. Энэнь мүнөө жэлдэ уһан замай транспортаар ашаа зөөлгые горитойгоор дээшэлүүлхэ арга олгоно. Портын техническэ ба хүтэлбэриин мэргэжэлтэдые бэлдэхэ курсанууд нээгдэнхэй. Советскэ Союзай, Вьетнамай бусад социалис оронуудай мэргэжэлтэд Кампучиин докернуудта ехэ туһаламжа үзүүлнэ.

(ТАСС).

«Глоб» гэжэ номой магазин Парижда мэдээжэ юм. Эндэ совет газетэ, журналнуудые, ород хэлэн дээрэ хэблэгдэһэн уран һайханай болон научна номуудые худалдан абажа болохо байна.

Энэ магазин Парижайнгаа, Латинска кварталайнгаа гадуур холуур суурхадаг болонхой. «Глоб» оронои олон городуудта захилаар номуудые, брошюрануудые эльгээнэ.

Француузуд жэл ерэхэ бүри совет номуудаар һонирходог болоо байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: магазинай стендүүдэй нэгэндэ.

ТАСС-ай фотохронико.

АВСТРИИН КОММУНИСТНУУДАЙ ХАРАА ШЭГЛЭЛ

ВЕНЭ. Оронои экономикын гүрэнэй секторые саашадань үргэдхэхэ шухала гэжэ Австриин Компартиин түрүүлэгшэ Ф. Мури хэлэбэ. «Фолькштимме» газетын мэдээсэһэнэй ёһоор, Штири газарай Леобен хотодо үнгэргэгдэһэн пресс-конференци дээрэ тэрэ үгэ хэлэхэдээ, мүнөө үедэ хүшэр хүндэ байдалда ороһон «Фест-Альпине», «Ферайнигте Эдельштальверке» гэдэг гүрэнэй булад хайлуулгын концернэнүүдтэ мүнгэ зөөри нэмэжэ үгэхэ шухала гэжэ тэмдэглээ. Эдэ предприятинүүдай захиргаан үйлэдбэреэ нарижуулан һайжаруулһанай шалтагаанаар ойрын гурбан жэлэй турша соо мянган металлургнуудые ажалһаань гаргахые хараална.

Һэн түрүүн үргэн ниитэ ажалшан арадай аша туһада харюусаһан хубилалтануудые хэхын түлөө Австриин экономикые «юрэнхы дэлгүүрһээ» дулдыданги бэшэ болгохын түлөө оронои коммунистнууд тэмсэнэ гэжэ КПА-гай түрүүлэгшэ мэдүүлбэ.

ШЭНЭ ПРАВИТЕЛЬСТВО БҮРИДҮҮЛЭГДЭБЭ

ПАРИЖ. Франциин шэнэ правительствын бүридэл эндэ соносхогдоо. Пьер Моруа тэрэниие толгойлно. Урдын правительствын мартын 22-ой үдэшэ тушаалһаа буухаһай һүүлээр министрнүүдэй кабинедые дахин бүридүүлхыень республикын президент Ф. Миттеран тэрээндэ даалгаһан байгаа.

Правительствада гол тушаалнуудые эзэлжэ байһан министрнүүд хүүшаараа үлөө: Клод Шейсон—гадаадын харилсаа холбооной министрэй, Гастон Деффер —дотоодын хэрэгүүдэй министрэй, Шарль Эрню—национальна оборонын министрэй, Робер Бадинтер—юстициин министрэй, Шарль Фитерман транспортын министрэй тушаал эзэлнэ.

Премьер-министрһээ гадна, 14 министр, тэрэ тоодо 12 социалист, 2 коммунист, зүүнэй радикалнуудай хүдэлөөнэй 1 түлөөлэгшэ Франциин шэнэ правительствын бүридэлдэ оробо.

АФРИКЫН УРДА ХУБИДАХИ БАЙДАЛ

ХАРАРЕ. Африкын урда хубидахи бэеэ дааһан байдалтай гүрэнүүдтэ эсэргүүгээр расис ЮАР-ай үүдхэжэ байдаг һүйдхэлтэ ябуулганууд эндэхи байдалые оёо түгшүүрилтэй, аюул түбэгтэй болгоно гэжэ Зимбабвиин Республикын премьер-министр Р. Мугабе хэлэбэ.

Кутанга нютагта зэбсэгтэ хүсэнүүдэй сэрэгшэдэй урда үгэ хэлэхэдээ, Преториин захиргаан Зимбабвидахи байдалые шахардуу шанга болгохые оролдоно. Тэдэнэй харата ябуулгануудаар Ангола болон Мозамбигай байдал түгшүүрилтэй болонхой. Расистнуудай зэрхэг түримхэй ябуулгануудта шанга харюу сохилто үгэхын тула дайшалхы бэлэдхэлээ эсэшэ сусашагүйгөөр дээшэлүүлхыень Р. Мугабе Зимбабвиин национальна армиин солдадууд болон офицернуудые уряалба.

ДОРОЙТОН УНАЛГЫН ОРШОН БАЙДАЛДА

БРЮССЕЛЬ. Европын «юрэнхы дэлгүүрэй» оронуудай сесси Бельгиин ниислэл хотодо нээгдэбэ. Эдэ оронуудай гүрэнүүдэй ба правительствануудай толгойлогшонор тэрээндэ хабаадана. «Арбанай» экономикын гүнзэгы ехэ доройтон уналгын оршон байдалда энэ сесси хүдэлмэреэ эхилээ.

Европын бүлэглэлэй комиссиин баримта мэдээнүүдэй ёһоор, 1982 ондо «юрэнхы дэлгүүрэй» оронуудай экономикын эршэ дэлисэ дунда зэргээр 0,2 процентээр унаһан байгаа. Саарһан мүнгэнэй үнэ сэнгэй уналга түйлай ехэ байһаар (10,5 процент). Хүдэлмэригүйшүүлэй улам олошоролго ехэ хохидол ушаруулна. ЕЭС-тэ «үлүү хүнүүдэй» тоо 12,3 миллиондо хүрэбэ. Эдэнэй 40 процентнь залуушуул юм.

Һүүлэй үедэ Европын валютна системэдэ хүшэр хүндэ байдал тохёолдонхой. Франс Пресс агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор мүнөө үедэ «арбан оронои» валюта ехэ бэрхэшээл түбэгтэ орожо байнхай.

Испани болон Португалиие «юрэнхы дэлгүүртэ» абаха тухай асуудалые зүбшэн хэлсэхэ үедэ сессидэ хабаадагшадай ехэ бэрхэшээл түбэгүүдтэ орохо байһанинь элитэ. Тэдэнэй энэ бүлэглэлдэ оролго «юрэнхы дэлгүүрэй» хүдөө ажахын политикада бүри ехэ хёмороо зүришэлдөө үүдхэхэ байха гэжэ «бага Европын» хэдэ хэдэн оронууд тоолоно.

«Суар» газетын мэдээсэһэнэй ёһоор 1983 ондо Британиин түлбэринүүдэй хэмжээе бага болгохо гэһэн эрилтэ Великобританиин премьер-министр М. Тэтчер дахин табиха гэжэ хараална.

ЕЭС болон США-гай хоорондохи худалдаа наймаанай хёмороо зүришэлдөөнүүдэй улам үргэдэжэ байһан ушар хадаа сессидэ хабаадагшадай шиидхэхэ үшөө нэгэ орёо асуудал болоно. ЕЭС-эй гадаадын худалдаа наймаанай дэлгүүрнүүдтэ Вашингтоной улам үргэнөөр хамааралсажа, үүргэ нүлөөгөө ехэ болгожо байһан ушарынь «арбанай» хүтэлбэрилэгшэдэй һанааень зобооно.

Томо ехэ капиталис оронуудай хүтэлбэрилэгшэдэй зүблөөнэй май һарада Вильямсберг (США) хотодо зарлагдахын урда тээ энэ асуудалаар ниитэ нэгэн һанал бодол баримталхые «арбанай» гүрэнүүдэй ба правительствануудай толгойлогшонор ехэ оролдолго гаргаха юм гээд хүлеэгдэнэ.

В. ПЕТОНОВОЙ ШҮЛЭГҮҮД ТУХАЙ

В. Петоновой шүлэгүүд, «Советская Россия» хэблэлээр һаяхан гараһан «Булад хүбшэргэй» гэжэ номынь РСФСР-эй Уран зохёолшодой холбооной тус холбооной правлениин секретарь Н. Доризогой ударидалга доро зүбшэн хэлсэгдэбэ. Шүүмжэлэгшэ Н. Хосомоев поэдэй зохёохы ажал ябуулга тухай хөөрэжэ үгөө.

В. Петонов шүлэгүүдэй хэдэн ном гаргуулһан, нэгэ үйлэтэй хорёод пьесэ бэшэһэн байна. Шүлэглэмэл народнинуудай ном, хүүгэдтэ зорюулһан «Ямар байнаш, хүбүүн» гэһэн повесть дүүргээ, «Газарай татаса» гэһэн шүлэглэмэл роман хэблүүлээ.

В. Петоновой поэзи уянгын хэлбэритэй, поэт темэеэ гүнзэгыгөөр удалан. ажабайдалые философскоор бодомжолһон шүлэгүүдые бэшэдэг байна. Шүлэгүүд соонь ялас гэмэ метафоранууд элбэг. Арадайнгаа хэлые һайнаар мэдэхэ байһыень энэ гэршэлнэ. Өөртөө тон үнэтэй юумэн тухай — түрэл газарайнгаа мүнхэ һайхан баялиг тухай, муу юумые һайн юумэнэй иладаг тухай поэт уншагшадтаяа хөөрэлдэнэ. Эдэ онсо маягуудыень Ю. Прокушев, В. Санги, А. Парпара, Р. Виноиен, Э. Балашов, Т. Комиссарова гэгшэд зүбшэн хэлсэлгэ дээрэ тэмдэглээ.

(«Литературная Россия» газетэһээ абтаба).

АЯЛГА ДУУГАА ЗЭДЭЛҮҮЛҺЭЭР...

Баруун хадын бооргёор дардам сэбэр харгыгаар ногоохон үнгэтэй автоклуб машина баггүй түргэн тооһо татан табилуулна. Угаа хүхюутэй залуушуулай соггой дорюун шог зугаа, сэдьхэлэй уярма дуунууд тэрэ машина сооһоо дуулдана. Эдэмнай хэд гээшэб гэбэл, Хэжэнгын районой «50 лет Октября» совхозой агитбригадын гэшүүд ажахынгаа малшад, хонишодто ошожо, ээлжээтэ концерт наадаяа харуулхаяа ябаһан нютагай хүбүүд, басагад гээшэ. Эдэнэр түрэл нютагайнгаа хүдөө ажахын үйлэдбэридэ хабаадажа ябагшадые байра байдал тэрэнь соёлой талаар хангана ха юм. Гүүртэ, отара дээгүүр байдаг малшаднай эдэнэйл хүсөөр шэнэ дуу, зохёолнуудые барандаа мэдэдэг байна бшуу.

Соёлшодтой сугтаа медфельдшер, библиотекарь, КБО-гой хүдэлмэрилэгшэд ябалсажа, һарадаа хоёр дахин малшадай эрилтэнүүдые хангадаг юм.

Библиотекарьнууд Сэндэма Базардашиева, Валентина Нимаева гэгшэд малшадай дунда ехэ ажал ябуулна. КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1982 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдэр, Эдэ хоёной программаар хөөрэлдөөнүүдые тэдэнэр үнгэргэдэг. Малшадай сүлөө сагтаа уншаха номнуудые һэлгэхэ зуураа мал ажалай түрүү дүй дуршал тухай тэдэ дуулгадаг зантай юм. Тэрэнһээ гадна, библиотекарьнууд нүүдэл номой гысталкэ эмхидхэнэ. Жэшээлхэдэ, «Буряад уран зохёолшодой номууд», «СССР-эй арадуудай литература», «Нэгэн нийтэ гэр бүлэдэ» (СССР-эй 60 жэлэй ойдо зорюулан), «Совет Буряад ороной 60 жэл», «Хэлбэришэгүй бата бэхи холбоон» гэхэ мэтэ выставкэнүүд олоной анхарал татадаг. Түрүү дүй дуршэл тухай тогтохо болоо һаа, Сергей Бухаевай «Боогойн хонишод», Валерий Бадмаевай «Танилсагты—Танганов» гэхэ мэтэ брошюранууды хонишод уншаһан юм. Мүн гүүртэ, отара бүхэндэ үлгөөтэй байһан «Хэн мүнөөдэр—түрүүлнэб», «Дайшалхы хуудаһан» гэхэ мэтэ библиотекарьнуудэй бэлдэһэн хүдэлмэри бии.

М. ДУГАРОВА.

Хэжэнгын районой «50 лет Октября» совхоз.

Соёлой һонин

КИНОФЕСТИВАЛЬ ЭХИЛЭЭ

Буряадай АССР-эй байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойдо зорюулагдаһан «Буряад орон—минии сэдьхэлэй хизаар» гэһэн кинофестиваль Улаан-Үдэ хотын «Прогресс» кинотеатрта эхилбэ.

Кинофестивалиие нээлгын үдэшэ кинотеатр соо залуушуул, студентнэр болон нагаһаал хүнүүд олоороо суглараа. «Буряадай АССР-эй 60 жэл» гэһэн бэшэг экран дээгүүр аржына. Улаан-Үдын соёл-гэгээрэлэй училищиин багша, «Прогресс» кинотеатрай эргэдэхи киногой совиедэй түрүүлэгшэ Полина Васильевна Шапова суглараг-шадай халуун альга ташалга доро кинофестивалиие нээгээд, искусство шэнжэлгын эрдэмэй доктор профессор Валентина Цыреновна Найдаковада үгэ үгэбэ.

Буряадай кинематографиин хүгжэлтэ, түүхэ, уран һайханай түрүүшын буряад фильмүүд тухай В. Ц. Найдакова ехэ һонирхолтойгоор хөөрэбэ. Удаань Гүрэнэй Хоца Намсараевай нэрэмжэтэ буряад драмын академическэ театрай ахамад режиссёр, РСФСР-эй арадай артист Ф. С. Сахиров, Зүүн Сибириин Гүрэнэй соёлой институдай театральна режиссурын кафедрые даагша, РСФСР-эй арадай артист Б. Н. Вампилов гэгшэд кинодо наадаһан рольнууд, сугтаа хүдэлһэн артистнууд тухайгаа ехэ дэлгэрэнгыгээр, урин зохидоор хөөрэжэ, кинодо дуратайшуулые баярлуулба. Уулзалгын удаа «Шэрэгшэ ээжэ» гэжэ баримтата, «Һүүлшын намнал-га» гэжэ уран һайханай фильмүүдые суглараг-шад хараба.

«Ургын һалбарха үедэ», «Адуушанай дуун», «Алтан байшан», «Гэрнэ үгы болошоо» гэхэ мэтын уран һайханай фильмүүдтэй кинофестивалиин үедэ харагшад дахин уулзаха байна.

Х. СОКТОЕВ.

ЗАХААМИНҺАА МЭДЭЭСЭНЭ

ХҮРШЭНЭРӨӨ БАЯСУУЛБА

Санагын соёлой байшангай дэргэдэ эмхидхэгдэһэн хатар, дуунай «Санага» гэжэ ансамбль хүршэ Ёнгорбойн совхозой түб Шара-Азарга, Ёнгорбой тосхонуудай ажалшадта һонин программатай концертнүүдые харуулба. Санагын совхозой хүдэлмэришэд болон нютагай алба хаагшадһаа бүридэлэн дүшөөд хүнэй хабеадалгатай дурсагдагша ансамбль буряад, монгол болон ород арадай дуунуудые, олон һайхан хатарнуудые гүйсэдхөө.

Санагын совхозой ажалшан Сэсэгма Бадмаевагай, Цырен-Ханда Тарбаевагай болон нютагай һургуулиин багша Родион Унтановай гүйсэдхэһэн дуунууд болон РСФСР-эй габьяата артистка Т. Гергесовагай зохёоһон «Захааминай ёохор», «Хүрын каадан», «Булагай эхиндэ» гэһэн хатарнууд харагшадые баясуулаа. Гадна Таисия Намсараева Сара Нохорова хоёрой гүйсэдхэлэн «Башкир хатар», Санагын соёлой байшангай уран һайханай бүлгэмдэ үнинһөө хойшо хабаададаг совхозой Хуурлиг гэжэ малай фермын культбазые даагша Павел Дылыковэй гүйсэдхэһэн арадай дуунууд сугларагшадта һайшаагдажа, удаан альга ташалгаар үдэшэгдэһэн байна.

Санагын артистнууд концертынгээ программые Буряадай АССР-эй 60 жэлэй ойдо зорюуланхай.

ДУУШАДАЙ КОНКУРС

Дүтэлүүрэй соёлой байшанда районой дуушадай конкурс үнгэргэгдэбэ. Конкурсын жюриин түрүүлэгшээр П. И. Чайковскиин нэрэмжэтэ Улаан-Үдын хүгжэмэй училищиин багша Альбина Михайловна Майорова томилогдоо һэн.

Районой хүдөө нютагуудай болон Закаменск хотын ирагуу һайхан хоолойтой гушан дуушадай гүйсэдхэлгые сэгнэлэн жюриин шиидхэбэреэр Санагын совхозой ажалшан Сэсэгма Бадмаева 1-дэхи, Утаатын дунда һургуулиин арбадахи классай һурагша Жаргал Ванчиков хоёрдохи, соёлой хүдэлмэрилэгшэ Гомбо Дышинов гурбадахи һууринуудые эзэлээ.

Конкурсдо амжалта түйлаһан нүхэд энэ һарын хуушаар Улаан-Үдэ хотодо үнгэргэгдэхэ республикын дуушадай конкурсдо хабаадалсаха байна.

ҮНДЭР НЭРЭ ЗЭРГЭДЭ ХҮРТЭБЭ

Цахир тосхондо оршодог районой соёлой байшангай дэргэдэ эмхидхэгдэһэн «Ургы» гэжэ үхибүүдэй хатар, дуунай ансамбль арадай гэлэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэбэ. Тус ансамбльда нютагай һургуулиин табяад эдир бэлигтэн хабаададаг. Тэдэнэр Буряад орондо мэдээжэ болоһон хатаршад Эрнест Мотоваровай, Сергей Аюшеевэй зохёоһон буряад хатарнуудые онсо бэлигтэйгээр гүйсэдхэжэ, Захааминай нютагай ажалшадта олон удаа харуулжа баясуулаа.

«Ургы» гэжэ арадай хатар, дуунай ансамблиин бэлиг шадабаряа хурсадхаха хэрэгтэ тэрэнэй хүтэлбэрилэгшэ, багша Михаил Бадмаевич Хубриковай габьяа ехэ.

Н. НАМСАРАЕВ,

арадай депутадуудай Захааминай райгүйсэдкомой соёлой таһагай хүдэлмэрилэгшэ.

Г. Ц. БЕЛЬ[ГАЕВ]

Союзна тусхайта пенсионер, 1926 онһоо КПСС-эй гэшүүн Гомбо Цыбикович Бельгаев хүндөөр үбшэлжэ, 79-тэй боложо ябатараа, 1983 оной мартын 23-да наһа бараба.

Г. Ц. Бельгаев Түнхэнэй районой Хүлэр һууринда үгытэй тараашанай булэдэ 1904 ондо түрэһэн байна. Тэрэ балшар бага наһанһаа зобохо, тулихые, таряашанай ажалай хүндэ хүшэрые мэдэһэн. 1921 ондо Түбэй хэблэлэй аймагай отделениин экспедитороор тэрэ хүдэлжэ байтараа, Эрхүү хотын 14-дэхи совет һургуулида һурахаар эльгээгдэбэ. Тус һургуулиие дүүргэһэнэйнгээ удаа Хүлэр нютагтаа сомоной Соведэй секретаряар хүдэлмэрилһэн байна. Удаадахи жэлнүүдтэ тэрэ таряашадай харилсан туһалалсалгын сельскэ комитедэй түрүүлэгшээр, Зүүн-Мүрэнэй сомоной Соведэй түрүүлэгшээр, уншалгын байшангые даагшаар, Тоорын хушуунай Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшын орлогшоор хүдэлмэрилһэн байха юм.

1926—1928 онуудта Г. Ц. Бельгаев тусхай Буркавдивизионой улаан сэрэгшээр алба хэһэн. Сэрэгэй албанай һүүлээр Эрхүүгэй советско-партийна һургуулида эльгээгдэжэ, тэрэниие дүүргэһэнэйнгээ удаа 1929—1932 онуудта ВКП(б)-гэй Түнхэнэй, һүүлээрнь Агын аймагуудай комитедүүдэй соёл-гэгээрэлэй таһагуудые даагшаар хүдэлмэрилөө. Удаань КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой пропагандын секторые даагшаар дэбжүүлэгдээ һэн.

1932 ондо Гомбо Цыбикович Зүүн зүгые шэнжэлдэг институдта һурахаар Москва эльгээгдээ. Һуралсалаа дүүргэжэ ерээд, 1934 ондо «Бурят-Монголой үнэн» газетын редактораар томилогдолон байна. 1937 ондо Г. Ц. Бельгаев бүри харюусалгатай тушаалда, БурЦИК-эй түрүүлэгшээр дэбжүүлэгдээ, 1939 онһоо Буряадай гүрэнэй хэлэнэй, литературын, түүхын институдай директороор хүдэлмэрилжэ байһанаа 1942—1943 онуудта Бурят-Монголой АССР-эй СНК-гай искусствануудай хэрэгүүдэй талаар управлениин начальнигаар томи[логдоһон] ю[м]. [...] Бельгаев Б[...] түрүүлэгшын [...] жо, бүри [...] онуудта Бур[...] дэм шэнжэ[...] директороор [...] 1951 онууд[...] вич Ленинг[...] вай нэрэмж[...] верситедэй [...] культедэй [...] шоор. 1951 [...] һаа бусажа [...] гүрэнэй б[...] дай бүгэдэ[...] федрые да[...] лөө.

1953 он[...] Буряадай [...] баледэй [...] эльгээгдэжэ, [...] сидэ гарат[...] тэйгээр хү[...] на. Тусхайт[...] һон хойноо [...] театральна [...] дай отделе[...] сультантаар, [...] салгата сек[...] рилһэн бай[...]

Г. Ц. Бе[...] 1959 онууд[...] гэргэгдэһэн, [...] кусство б[...] хоёр декад[...] нэгэн ба хаб[...] һан гээшэ.

Г. Ц. Бе[...] бүхы һайн [...] мэлзэлые [...] холбожо, [...] аяар 57 жэл[...] Партиин [...] участогта [...] тээ үнэн сэ[...] үльгэр жэш[...] һан. Парти[...] сэхээр мэдэ[...] харалтайгаар [...] тэйгээр хан[...] Бельгаев об[...] организаци[...] ажалшадай, [...] ябуулагшед[...] хүндэтэй бо[...]

Г. Ц. Бель[...] комой гэшү[...] шэ һунгагд[...] гэдхи зарла[...] ведэй де[...] АССР-эй [...] депутадаар [...] на. Г. Ц. Бе[...] лэй ажал я[...] мнай үндэр[...] рэ Ажалай [...] дэлэлэй Т[...] даар, олон[...] шагнагдаһан, [...] эй искусств[...] ажал ябуул[...] тэ нэрэ зэр[...] ха юм.

Партиин [...] гаевта «50 [...] зэргэдэ» гэһ[...] лагдаһан ба[...]

Үнэн сэх[...] һайхан сэдь[...] һан Г. Ц. Бе[...] расхаал тэр[...] рээнтэй сүг[...] нуудэй ухаа[...] мүнхэдөө [...]

А. У. Модогоев, Б. С. Семенов, В. Б[...]рюков, А. А. Бадиев, В. Ф. Лысов, [...] А. М. Беляков, А. Д. Чукаев, А. С. Бе[...]гапов, В. М. Леонов, Л. Я. Похосоев, [...] И. Д. Черняков, Д. З. Жалсараев, Г. Д. [...]кеев, В. Д. Таханов, К. И. Базарсадае[в], Ж. А. Батуев, Ц. А. Балбаров, Д. Ц. Д[...]даков, Л. П. Сахьянова, М. Н. Степанов, Д. Ш. Яхунаев.

СПОРТ · Спорт · СПОРТ · Спорт · СПОРТ

НОМИН УҺАНАЙ НЮРУУЕ ЭСХЭН...

Мүнөө үеын түгэс һайн түхеэрэлгэтэй, 3, 7 болон 10 метрһээ үһа руу һурахэ аранганuудтай, 50 метр утатай тамаралгын бассейнэй республикымнай ниислэл хотодо баригдажа, ашаглалгада оруулагдаһанһаа хойшо гурбан жэл тухай саг үнгэрбэ.

Энэ үе соо Улаан-Үдэ хотын юрэнхы эрдэмэй һургуулинуудай, техническэ мэргэжэлэй училищинуудай, техникумүүдэй, дээдэ һургуулинуудай һурагшад, студентнэр, промышленна предприятинуудай хүдэлмэришэд, эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэд, спортын али бүхы зүйлнүүдэй түлөөлэгшэд эндэ ерэжэ, тамаржа һурадаг, һорилго бэлэдхэл хэдэг байна. Юрэдөөл, манай республикын бүхы хүн зон, илангаяа тамарха дуратайшуул сүлөө сагаа удха түгэлдэрөөр, һонирхолтойгоор үнгэргэхэ аргатай болонхой.

ГТО-гой зунай болон үбэлэй олон зүйлнүүдые эрхилэгшэд тамаралгаар эндэ мүрысэнэ. Эдиршүүлэй, ехэшүүлэй дунда Улаан-Үдэ хотын түрүү һуури эзэлхын түлөө хэдэн мүрысөөнүүд үнгэргэгдөө.

Гэбэшье тамаралгаар республикын түрүүшын мүрысөөн һаяхан болоно, спортын хэдэн бүлгэмүүдэй 200 гаран тамарагшад хабаадаһан байха юм. Эндэ тамаралгын хэдэн зүйлөөр республикын 14 шэнэ рекорд тогтоогдоо. Гол түлэб хүүгэдэй спортын һургуулиин түлөөлэгшэд онсо шалгаржа. республикын чемпионуудай нэрэ зэргэдэ хүртэбэ. Жэшээнь, Галина Батоева 100 метртэ «дельфин» гэһэн аргаар тамархадаа, 1 минута 26,2 секунда саг харуулжа эрхимлээ. Тиихэдэ тэрэ 200 метртэ ондо ондоо аргаар тамархадаа, республикын чемпионка болоһон байна — 3.07,2 минута. Татьяна Ершова 100 болон 200 метртэ нюрган дээрээ тамархадаа, түрүү һуури эзэлбэ. Эдир хүбүүн Игорь Напартович юрын аргаар 200 метртэ тамарагшадай дундаһаа онсо шалгараһан байха юм.

Манай республикын эдир тамарагшадай мэргэжэл шадабарини улам дээшэлжэ байһыень энэ мүрысөөн элирхэйлэн харуулаа. Тэрэнэй дүнгүүдээр зонын наадаанда хабаадаха суглуулагдамал команда бүридүүлэгдэһэн байна.

Ж. БАТОМУНКОЕВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: республикын чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэһэн Галина Батоева.

В. ПЛУТТЫН фото.

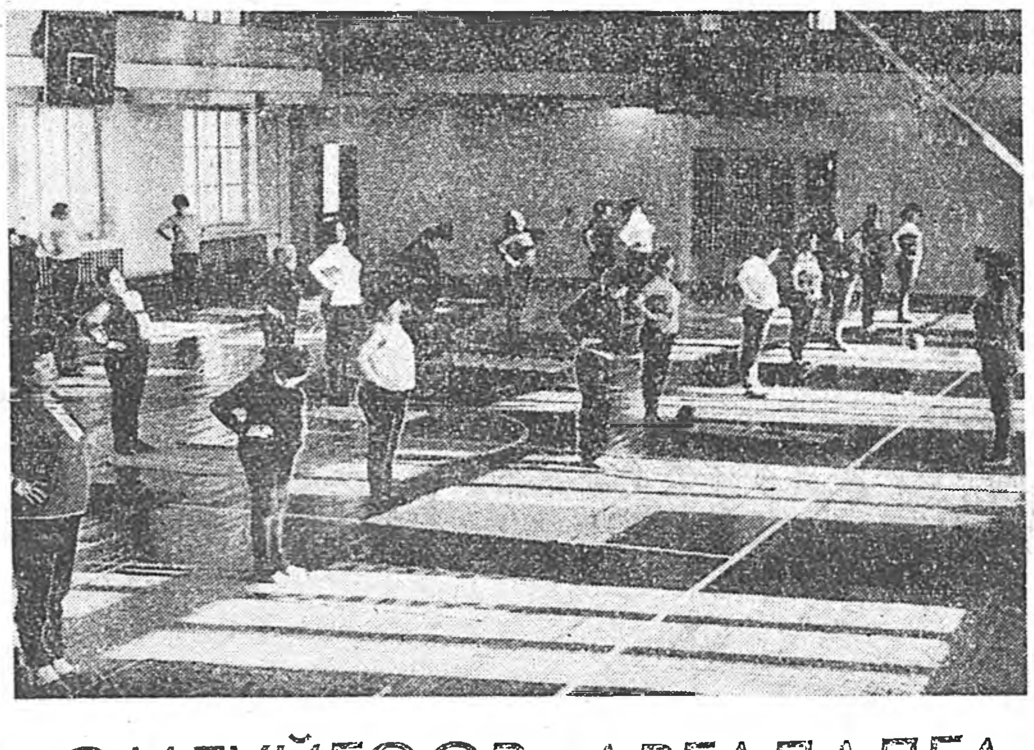

ЭМГҮЙГӨӨР АРГАЛАЛГА

Хүн зоной үбдэдэг олонхи үбшэнгүүдэй гол шалтагаан гэбэл хүнэй бэедэ кислородой дутаһанһаа болоно. Илангаяа хара ажал хэдэггүй, тэдэнэй тоодо үлүү шэгнүүртэй, мяраатай хүнүүд бэлээр үбшэлдэг. Тиимэһээ бэеынгээ үе мүсэнүүдые хүдэлгэжэ, нугархай байлгахада бэеын бүхы органууд өөһэдынгөө үүргэнүүдые һайнаар дүүргэжэ, үбшэн тахалда бэлээр диилдэдэггүй. Мяраатай тарган хүнүүдэй бэеын тамирые эрдэмтэд шэнжэлжэ үзээд, мяраатай зуун хүндэ уушханай 34 үбшэн, зүрхэ-һудаһанай 79 үбшэн, шуһанай хөөрэдэг 67 ушарые элирүүлһэн байна. Үшөө тиихэдэ мяраатай тарган хүнүүд хэм соогоо шэгнүүртэй хүнүүдһээ 10 — 12 жэлээр богони наһа наһалдаг.

Облсовпрофой дэргэдэ элүүр энхые сахиха хүдэлмэриин методическа кабинедэй хүдэлмэрилэгшэд «Здоровье» гэжэ бүлэг эмхидхээ һэн. Энэ бүлэгтэ ябадаг хүнүүдэй хоёр һарын туршада тусхай упражнениинүүдые хэһэнэйнь удаа түрүүшын хубилалтанууд бии болобо. Зарим хүнүүд амияа хөөрэхөө болижо, хүдэлмэри хэхэ шадалынь нилээд дээшэлээ. Шуһаа хөөрэдэг үбшэнтэнэй зариманайнь шуһанай түлхисэ 190—220 байһан һаа, 140 хүрэтэр унажа, жэгдэрһэн байна. Бэеынгээ һулархада, зарим хүнүүд тарюулжа хүсэ ородог һаа, мүнөө тиигэхэеэ болибо. Амилалгын гимнастикые, физическэ элдэб упражнениинүүдые комплексоор хэжэ, үшөө хэдэ хэдэн үбшэ усадхаһан байха юм.

Нигэжэл шуһанай гүйсэ түргэдүүлхэ, мяха балсанай һуларан хатаха ябадалнуудые усадхаха эрхэ байдал хүнэй бэедэ тогтоогдоно. Тиимэһээ бүхы хүнүүдтэ мэдэжэ «эмүүдые» дахин нэрлэлтэй. Энэ хадаа үглөөнэй гимнастика, хүдэлмэриингөө гү, али һуралсалайнгаа үедэ үйлэдбэриин гимнастика, ябагаар ябаха ба гүйхэ гү, али ехээр хүдэлжэ мүрысэдэг спортын нааданууд, элүүр энхын бүлэг гэхэ мэтэ зүйл болоно.

Дунда наһатай, мүн наһажаал хүн зоной бэеынгээ тамирай хүсэ шадалые дээшэлүүлхын, хүгжөөхын түлэ олонхи предприятинуудта, эмхи зургаануудта, бүхы колхоз, совхозуудта спортын залнууд хүдэлдэг юм. Мүн лэ физкультурын багша, нийтын тренернүүд хаа хаанагүй бии. Тиимэһээ элүүр энхын бүлэгүүдые эмхидхэхэ арга боломжо хаанашье олдодог байна.

Нимэ бүлэгүүдые эмхидхэхэ дүй дүршэлтээ хубаалдаха һанаатайб. Элүүр энхын бүлэгтэ ябадаг хүн бүхэн нэгэ хэшээлэй түлөө 20 мүнгэ түлэнэ. Недели бүхэндэ 2 дахин үнгэрдэг хэшээлдэ — 2 түхэриг, 3 дахин үнгэрдэг хэшээлдээ — 3 түхэриг хүн бүхэн нэгэ һара соо түлэхэ болоно. Сугларһан мүнгэн профсоюзай нютагай комитедэй кассада оруулагдажа, хэшээл ябуулдаг хүнэй салинда, мүн лэ спортын хэрэгсэлнүүдые худалдажа абалгада гаргашалагдаха. «Спортын һургуули ба секцинүүдтэ ябадаг хүнүүдһээ ороһон мүнгые спортын тренер болон багшанарай хүдэлмэриин түлөө һэндэ гаргашалха» гэжэ ВЦСПС-эй секретаридай 1962 оной февралиин 22-то абаһан тогтоол соо тодорхойлогдонхой.

Хүн бүхэнэй элүүр энхэ байха арга боломжо өөһэдынь гарта. Сэбэр агаарта ябажа сэнгэхэ, гүйхэ, бэе махабадаа хүгжөөхэ гээшэ мүнөөнэй сагта тон шухала асуудал болоно. Ушар нимэһээ совет физкультурнигай жагсаалда хүн зониие улам олоор хабаадуулха гээшэ шухала удха шанартай хэрэг мүн.

О. ЛАГУН,

облсовпрофой методическа кабинедые даагша.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Здоровье» бүлэгэй ээлжээтэ хэшээлэй үедэ.

А. ШОЙЖОЛОВОЙ фото.

ОЙН БАЯРАЙ НААДАНДА...

Районуудай хоорондо шатараар түрүү һуури эзэлхын түлөө эхилһэн наадан дүүрэбэ. Уулзалгын һүүлшын үдэр нэгэдэхи бүлэгтэ эрхимлэжэ ябаһан Сэлэнгын районой шатаршад Улаан-Үдын районой командатай наадаһан байгаа. Тиихэдээ эдэнэр хүршэнэрөө 4:0 тоотойгоор илажа, дүн хамта 19,5 очкотойгоор түрүү һуури эзэлһэн байна. Удаадахи хоёр һууриие Улаан-Үдын, Загарайн районуудай командануд эзэлээ.

Хоёрдохи бүлэгтэ наадаһан командануудай дунда һүүлшын уулзалга хүрэтэр шангаар тулалдаан болобо. Эндэ Хэжэнгын—Баргажанай, Түнхэнэй—Бэшүүрэй районуудай шатаршад наадаһан байна. Урда уулзалгануудта нэгэншье командада шүүгдэнгүй наадаһан Хэжэнгын, Түнхэнэй районуудай шатаршад һүүлшын наадаанда дахин илажа гарахадаа, аб адлихан 19,5 очко абаа. Гэбэшье Хэжэнгын районой команда түрүү һуури эзэлбэ. Удаадахи хоёр һууринда Түнхэнэй, Баргажанай районуудай командануд гараһан байна.

Өөһэд өөһэдынгөө хюлгэ дээрэ наадаһан Илья Елсуков, Анатолий Рушаков (хоюулаа Сэлэнгын район) абажа боломоор 6 һаа 6 очко абажа эрхимлэбэ. Гурбадахи хюлгэ дээрэ наадагшад сооһоо Этигэл Эрдынеев (Загарай) 6-һаа 5 очко абажа үрдөө. Эхэнэрнүүдэй дундаһаа Сэлэнгын районой Клара Бадмаева 5,5 очкотойгоор түрүүлөө.

Хоёрдохи бүлэгтэ наадаһан шатаршад сооһоо Хэжэнгын районой Сангадиев, Түнхэнэй районой Дондоков, Дырхеев гэгшэд 6—5,5 очкотойгоор эрхимлэбэд. Дүрбэдэхи хюлгэ дээрэ наадаһан, республикын үнинэй шатаршан Дулма Ванчикова нэгэншье хүндэ шүүгдэнгүй, зүргаан очко абажа шадаа.

Мүрысөөндэ түрүү һуури эзэлһэн команда болон шатаршадта Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи физкультура, спортын комитедэй грамота, үнэтэ бэлэгүүд барюулагдаа. Энээнһээ гадна наадаанда эрхимлэһэн шатаршад республикын ойн баярай хүндэлэлдэ түрүү һуури эзэлхын түлөө үнгэргэгдэхэ наадаанда хабаадаха эрхэдэ хүртэбэ.

Л. ГАРМАЕВА,

РСФСР-эй судья.

ТЭМСЭЛ [...] ШАНГАД[...]

Эхэнэрнүүдэй болон эрэшүүлэй дунда шатараар дэлхэйн түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөнэй түгэсхэлэй наадаанай дүрбэнэй нэгэ хубинь үнгэргэгдэжэ байна.

Залуу совет гроссмейстернүүд Гарри Каспаров (Баку) Александр Белявский (Львов) хоёрой мүрысөөн Москвада түгэсэбэ. Энэ мүрысөөн һонирхолтой, шанга тэмсэлдэ үнгэржэ, Г. Каспаровай илалтаар дүүрээ. Бакугай 19-тэй гроссмейстер 6:3 тоотойгоор шүүгээд, хахад финалда наадаха эрхэдэ хүртэбэ.

Эхэнэрнүүдэй дунда нимэ мүрысөөн Львов хотодо болоно жо байна. Табан наадаанай һүүлээр Ирина Левитина Нонна Гаприндашвилиие 3:2 тоотойгоор шүүжэ ябана. Удаадахи партинь мартын 25-да наадагдаха.

Нана Но[...] Лю Шила[...] стриин Фе[...] дана. Хо[...] илаад, [...] 1,5:0,5 то[...] нэ.

Василий [...] Роберт Х[...] рой түрүү[...] тын 20 [...] байһан аа[...] шэлһэн [...] лагдаа.

Э. Тор[...] З. Рибли [...] апрелиин [...] халха юм. [...] тиш — [...] уулзалга [...] эхэнэрнүү[...] лэй дунда [...] нуудтай н[...] жэлдэ то[...] на.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Предприятиин инженерэнэ албан» — түрүү бэшэг. Буряадай АССР-эй 60 жэлэй ойдо. «Барилгашад — ойн баярта» — мэдээсэлнүүдэй суглуулбари. Газарай үрэжэл һайжаруулха габшагай гурбан һара» — мэдээсэлнүүдэй суглуулбари. ТАСС-ай һүүлэй шэнэ һонин.

Хоёрдохи хуудаһанда. Партийна комитедүүдэй пленумүүдһээ. «Гол шэглэлээ олонхой» — С. Селиврын статья. «Адли харюусалгатайгаар» — Э. Алексеевэй статья. Малшадта—үдэр бүриин анхарал. «Зүрхэ сэдьхэлээрээ ойлгожо, ажал хэрэгээрээ харюусана» — С. Убеевэй статья. БАМ: үдэрһөө үдэртэ. «Тоннелиие алад гаража»—фото-мэдээсэл. Автономито область болон округууднаа.

Гурбадахи хуудаһанда. Нэрэ солонь, хэрэгынь хэтэ мүнхэ»—Н. Луневой статья. Хилын сааһаһаа.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «Һургуулинуудта хабарай амаралта эхилбэ» — мэдээсэлнүүдэй суглуулбари. «Байгалай үмэнэхи түрэл хизаарнай» мэдээсэлнүүдэй суглуулбари. Нютаг нютагай һонин. Мэдээсэлнүүд, соносхолнууд.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55—Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.35—Үглөөнэй гимнастика. 9.50—«Тайна третьей планеты» — мультфильм. 10.40 — «Карл Маркс. Молодые годы» — 3-дахи сери. 11.15—Спортивна гимнастикаар Олимпиин чемпионууд Л. Латынина, П. Астахова, Н. Кучинская, Л. Турищева гэгшэдтэй һурагшад уулзаха. 12.35—Шэнэ һонин. 15.15—Шэнэ һонин. 15.30—«Грециин национальна үдэртэ — бэеэ дааһан байдалай үдэртэ». «Элладын газар дээрэ»—кино-шэнжэлэл. 16.10—Ород хэлэн. 16.40—«Москва ба москвагайхид». 17.10—«Эрдэм, техника» —киножурнал. 17.20—«Онтохондо айлшаар». «Снегурочка» — мультфильм. 18.45—«Залуушуулай адресууд». Эрдэм, техникын талаар 1983 оной Ленинскэ комсомолой шангай лауреадууд тухай. 19.00 — «Хүн ба хуули». 19.30—«Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ».

Улаан-Үдэ. 19.45—«Байгал». 20.05—«Саян» — хүдөөгэй ажалшад тухай дамжуулга.

Москва. 20.55—«Карл Маркс. Молодые годы» — телевизионно олон серитэй уран һайханай фильм. (4-дэхи сери). 22.00—«Время». 22.35—«Ородой музей». «Ородой Уран зураашадай холбоон», «Искусствын һонин» гэһэн нэгэдэлнүүд. 23.05—«Хатар, хатар, хатар...» 23.35—«Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 12.55 — Дамжуулгын программа. 13.00—«Үхибүүдтэ ангуудай гүлгэд тухай». 13.30—«Гоё һайханиие ойлгодогсоор хүмүүжүүлгэ». 14.00—«Англи хэлэн». 14.30—«XVI зуун жэлэй Флоренци» — кино-шэнжэлэл. 15.25—«Эжын һургуули». 15.55—Үхибүүдтэ зорюулагдаһан уран һайханай богони хэмжээнэй фильмүүд. 16.55—«Таанадай һонирхол» — концерт. 17.25—Шэнэ һонин.

Улаан-Үдэ. 17.30—«Адресат: ТВ». 17.50—Буряадай АССР-эй 60 жэлэй ойдо. «Түрэл газар дээрээ ажаһуунабди». 18.35—«Багашуулые уринабди». «Хүүгэдэй саад сэнгэлгэдэ». 19.00—«Социалис мүрысөөнэй ябаса».

Москва. 19.45—«Хани харилсаан» — телевизионно журнал. 20.15—20.30—Забһарлалга. 20.30—Латвиин хүгжэмэй концерт. 21.00 — «Амгалан нойрсогты, багашуул!». «Про маленького трубочиста» — мультфильм. [...] двигатель»—[...]гын фильм. [...] Хойто зүгэй [...]дые дуулаха. [...] 22.35—«Свадьб[...] —телевизионно [...] фильм (1-дэхи [...]ринууд). [...] филармониин [...] жэмэй «Конц[ерт...] блиин концерт[...]

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор—2-50-96, приемная—2-54—54 зам редактора 2-68-08, зам редактора—2-62-62, отв. секретарь —2-50-52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни—2-60-91, пропаганды—2-56-23 промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58 культуры и школ—2-60-21, информации—2-23-05, переводов—2-54-93, писем и селькоров—2-67-81, корректорская—2-33-61 машинное бюро—2-57-63 отдел объявлений — 2-65-54.

Республиканская типография Гос[удар]ственного комитета Бурятской АССР [по] делам издательств полиграфии и [книж]ной торговли.
Н-01362. Заказ № 70. Индекс 04[...]